МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРДИ 25 МАЙ 1965 шу № 62 (4075).

Мах 2 кеп.

ПЛАНИ ДЕКХАРАШИ КХОАЧАШДЕ ДЕЗА

Семилетка тӀеххьарча шера плани тӀаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш я Нохч-ГӀалгӀайчен промышленни предприятей, мехкдаьттахой, гӀишлоний организацей коллективаш. Промышленни предприятеша валови продукци арахецара биъ бетта план 101,7 процент кхоачашъяьй. ДӀадахача шера цу юкъа арахийцачул 11 процент дукхагӀа арахийцай продукци. Къаьстта дика къахьегаш ба республикера мехкдаьттахой. 29-ча апреле кхоачашъяьй цар мехкдаьттеи гази яккхара план. Соахка биъ бетта даьккхачул 38 процент дукхагӀа даьккхад мехкдаьтта, хӀаьта газ 1,5-зза — дукхагӀа. Дикка совдаьннад «Горскнефтеи» «Малгобекнефтеи» мехкдаьтта управленешкара мехкдаьтта. Хьалхашка латта декхараш ханал хьалха кхоачашдеш хьайоагӀа «Грознефтехимзаводы» яхача объединене чуйоагӀача предприятей коллективаш.

ХӀанзлехьа валови продукци арахецара пхе бетта план кхоачашъяь коллективаш а я. Карабулакски бурув деттача контора бурув деттараша 19-ча мая кхоачашъяьй пхе бетта план. Иштта дика къахьийгад «Малгобекнефта» НПУ № 1 йолча бурув деттача контора коллективо.

Уж къахьегама хьокхамаш даьхад болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гӀулакхерча наха беррига шоай низ тӀабахийта къахьегарах. Толамий керттера лард а хинна дӀаэттай цига социалистически яхь. Бизза пайда ийцаб чурча резерваех, оборудованега йиззача мощностех болх байтаб, цхьа минут балха ха зехьа йоаяьяц. Цо торо хилийтай дикка къахьегама овсарле лакхъе, гӀишлош хьалъярга, продукци арахецарга, мехкдаьтта хьадаккхарга дӀабода мах лохбе.

Дукхача предприятеша даьха къахьегама хьокхамаш лакха дале а цхьаццайолча промышленни предприятеша, гӀишлоний организацеша кхоачашдац тӀаийца социалистически декхараши паччахьалкхен плани. 18 промышленни предприяте кхоачашъяьяц укх шера хьалхарча биъ бетта план. Цар паччахьалкхенна дӀа ца луш йиса продукци 850 эзар сома маьха я. Царна юкъе я дӀадахача шерӑца нийсдича къахьегама овсарле лохъенна предприятеш а. Масала, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккха завод, литейно-механически «Красный молот» яхеи заводаш. Цун керттера бахьан да боахамий кулгалхоша, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша болх лерттӀа вӀаштӀехь ца баккхар, халача процессашта автоматизации механизации яра е йоагӀа терко, производства экономика йовзара кӀоаргга анализ ца яр. Цхьаццайолча хана брак йолаш нийслу заводашка хьайоагӀа бедал, цо ритмично дӀабахийтац болх. Масала, укх тӀеххьарча хана Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода коллективо лаьгӀбалийтаб производства чурча кхоачамех пайда эцара наькъаш дӀахо лахара, установкашта ремонт еш йоаккха ха лоацъяра, социалистически яхь шерагӀа йоаржаяра, бедала ресурсаех мамогга дукхагӀа пайда эцара духьа лоаттабу къовсам. Цудухьа укх шера биъ бетта план кхоачашъяьяц завода коллективо.

Кхы а вогӀа да республикерча гӀишлоний организацей къахьегама хьокхамаш. ГӀишлош хьалъяра биъ бетта план 89 процент мара кхоачашъяьяц. Къаьстта лоха къахьегама толамаш даьхад «Грозпромстрой», «Грознефтехимстрой» трестий коллективаша. Биъ бетта задани 30—36 процент мара кхоачашъяьяц цар. Иштта во лел «Чечингсельстрой» треста коллектива болх а. Капитальни вложеней план кхоачаш ца яр бахьан да гӀишлошъераша хӀанз а шоай къахьегамеи материальни ресурсаш дукхача объекташта дӀаекъаш хилар. ГӀишлош хьалъеча дукхача моттигашка лерттӀа вӀаштӀехьбаьккхабац къахьегам, цхьан сменах мара бац болх, наьха безам тӀагӀоргболча бесса вӀаштӀехьдаьккхадац алапи телара гӀулакх. Заказчикий бехках балхаш тӀехьадувлаш моттигаш а кӀезига яц. ГӀишлонхой балхаш тӀехьадоах гӀишлош ханнахьа проектно-сметни документацеца Ӏалаш ца яро, финансировани елга тӀехьадувларо. Дукха кхоачамбоацараш долаш хул проекташ. ГӀишлош хьалъеча дукха хувцалу кадраш. Цу масалаша хьахьокх цхьаццайолча промышленни предприятейи гӀишлоний организацейи кулгалхоша бе боаггӀача бесса теркам а баь шоай еррига торонаш оарцагӀъяьха ца хилар плани хьалхашка латта декхараши толамца кхоачашдара.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, специалисташ оарцагӀовла беза хӀара предприятера, гӀишлоний объектера, участкера болх тоабара, къахьегамхой болх нийса вӀаштӀехьбаккхара, къахьегамеи технологически дисциплина телха ца яйтара, продукце дикал лакхъяра. Массайолча предприятешка, гӀишлоний организацешка шерагӀа йоаржае еза социалистически яхь семилетка тӀеххьарча шера плани декхараши толамца кхоачашдара.

Промышленни предприятешкара, мехкдаьтта промыслашкара, гӀишлоний организацешкара кхоачамбоацараш дӀадахара хьалда йола мероприятеш балха юкъехкахьа еза. Технико-экономически хьокхамаш лакхдара беррига низ тӀабахийта къахьега декхарийла ва хӀара болхло, мастер, инженер, иштта кхыбараш.

ВорхӀ шера плани укх шера плани ханал хьалха кхоачашъяра еррига торонаш йолаш я. Царех бизза пайда а эцаш балха юкъеяхьа еза дикагӀбарий опыт, процессашта автоматизации механизации яра лоархӀаме участок а хинна дӀаотта еза. Паччахьалкхен плани хьалхашка латта социалистически декхараши кхоачаш ца деш цхьаккха завод, мехкдаьтта промысел, бурув детта контора, гӀишлон-монтажни управлени хилийта йиш яц.

Советски Союзе гӀолла

ХЬАЛХАРА ЯЛАТ!

АШХАБАД. ЧӀоагӀа догӀаш дийлхачул тӀехьагӀа юха а къулбехьенера бӀайха малх хьеж Каракумий аренашка. Сихха кхачаш латт гуйран ялаташ. Ашхабадски районера колхозаш республике эггара хьалхах йолаелар мукх чуэца.

Шоай комбайнаш кхычарел хьалха йигар Гяурски атагӀарча дошо бессарча аренашка «ЦхьоалагӀа май» яхача колхоза механизатораша. Ялата эггара хьалхара центнераш бункерашкара йоассайир комбайний водителаша Курбанов Кулас, Дурдыев Язберды, Худояров Анаяра.

«БЕРКАТЕ ВИТАМИНАШ»

СЕВЕРОДОНЕЦК. (Лугански область). Коача минеральни удобрени — углеаммиакат — арахийцай Лисичански химически комбинато. ЧӀоагӀача удобренешца нийсйича коача «беркате витаминаш» хьаеш маьха дукхха а дарегӀа я. Цхьабакъда, хӀанзалца тоъал доккха кхоачамбоацар доаллаш яр уж — пайдане хӀамаш кӀезига йоалхаши феца дӀаувши.

Аммиак, карбонат аммония, мочевина а увш йола лисичанцаша хьаьхча удобренех 30 процент азот доалл — аммиачни хих йоаллачул шозза дукхагӀа. Цун феца дӀаэр массехкazза кӀезигдаьд. Йовш йола продукци из бахьан долаш кӀезиг а яьй, трактористашеи заправщикашеи беча балха санитарно-технически хьалаш тоа а лу.

БАЛАКОВСКИ КОРД

САРАТОВ. Балаковски химически комбинате хьалъеш латта юхейиса объект — № 3 йола корднй производство. ХӀанзле болх беш йолча шинне хӀара шера итташ миллионаш квадратни метр тӀех чӀоагӀача гата тел шинни промышленноста. Балаковски кордо йиш хилийтай автопокрышкаша ца йохаш йоаккха ха кхоалагӀа даькъа совгӀа дӀаьхъе. Мехка иштта серни кислота а сероуглерод а тел химинаша.

Укх шера комбинате болх бе йолалургья кхы цхьаькха йоккха производство — штапельни.

ГӀирсаш хьалдаь даьначул тӀехьагӀа Волга тӀара предприяти ший низага диллача Европе эггара йоккхагӀа хургья.

ТЮМЕНСКИ МЕХКДАЬТТА

ТЮМЕНЬ. «Ӏаьржа дошув» доалла керда моттиг хьайийлай геологаша Тюменски областе. Из я Усть-Балык — Омск йода мехкдаьтта провод юллаш латтача юххерча Салымски майдан тӀа. Хьалхара мехкдаьтта даьккхад 2430 метр кӀоаргалара.

Салымски мехкдаьтта доалла моттиг укх шера йиъллагӀа я. ХӀанз «Ӏаьржа дошув» доаккхаш 22 моттиг я Тюменски областе. Царех кхаьнне промышленни мехкдаьтта тел.

ДАУГАВА КАРАДЕРЗАДАР

РИГА. Плавиньски ГЭС-а сунт урагӀъяхача Даугава яхача кхо бӀаь метр шерача хи чу эггара хьалхара бӀаьш кубометраш тӀо чутехаб. Даугава шинна а оагӀорахьара тӀох хьалботташ латтача шин ткъамо 100 метрага кхаччалца готдергда из, цул тӀехьагӀа юхедисар а дӀакъовларгда.

ЭЛИСТЕ ЙОАГӀАРГЬЯ ПОЕЗДАШ

ЭЛИСТА. (Калмыцки АССР). Элистера Дивное яхача кхаччалца бӀаь километр бӀаьха машинникъ билла болабаьб. Машинникъо мехка экономически административни центраща ювзаргья Калмыцки АССР столица.

ТӀАДИЛЛА НАЬКЪА ВАХАР

ЛЕНИНГРАД. Ленинград — Астрахань — Ленинград маршрутах форда паькъа арадаьлар «Фридрих Энгельс» яха комфортабельни теплоход. Цу тӀара ахкнел дукхагӀа бола туристаш тӀадилла никъ беш ба.

Туризма гӀулакхашта йолча Ленинградски областной совето мехка эггара хьалха дӀадоладаьд цу тайпара никъ белга.

(ТАСС).

ДӀАЙИЙНАЧА ХӀАМАШТА — ЛЕРТТӀА ГӀУЛАКХ!

Шаьла района производственни управленерча массехк боахаме кхашкара балхаш миштта лел хьажа лаьрхӀар тха рейдови бригадо. Болх дика вӀаштӀехьбаьккха, шоай декхараш кхетадеш къахьег «Джалка» яхача совхозерча цхьоалагӀча отделене Джамалаев Татас кулгалдеча коммунистически къахьегама комплексни бригадерча механизатораша. Трактористаш Ахматов Майрбик, Джабраилов Султан, Юнусов Сайд-Ахьмад, кхыбараш свеклана механизированни обработка яь баьнначул тӀехьагӀа, кхы ха ца йоаеш, кулгашца мугӀараштa юкъера йовкъаш цӀенъе а свекла нийлхъе а болабелар свекла лелаераш. Из болх беш хӀара денна 250—300 саг хул. Комплексах ду укхаза кхашкара балхаш. Трактористаша Хашугов Махьмаси Джабраилов Султанеи гидуаргашта культиваци ю, хӀаьта Борщигов Ӏаьлеи Айдамиров Имрани ялатийна лаьрхӀа 200 гектара тӀа дӀайийнача хьажкӀашта механизированни обработка е болабеннаб.

— ХӀара гектара тӀара 70 центнерал кӀезигагӀа йоацаш фуалъяьха хьажкӀаш яргья тхона, — куро йоах совхоза керттерча агронома Магомадов Имир-Ӏаьлас.

Сихденнад Джамалаев Татий бригада кхашкара балхаш. Ший нах боагӀ-боагӀача дӀанийсбаьб коммуниста Джамалаева, кхетамца вӀаштӀехьбаьккхаб цар къахьегам.

Иштта лел гӀулакхаш хьалха латтача бригаде, бригадо беча балха раьза ва кхашка гӀолла тхоца лела отделене управляющи Джамаралиев Вахеи совхоза агроном Магомадови.

ШоллагӀча бригаде тхо дӀакхаьчача гӀулакхах чам байра тха массане а. Болх бац аьнна ца хетийтар духьа свеклана механизированни обработка еш цхьа трактор мара яцар, хӀаьта вож тракторaш, йоханза йоллашехьа а, циггача, кхай тӀарча стане латт. ХӀаьта трактористаш, хаьхочо яьхачох, саггота де дезаш латташ балхаш доллашехьа а, районерча чайне бахаб нерда дена пиво да аьнна хеза... из мала. Бригада кулгалхо Магомадов Ӏандарбек а воацаш ва, хӀаьта из мича вахав ховш саг а вац. Хетаргахьа, цун леларга хьежача, кулгашца дергдолча балхех тийша из хилар гуш да. Цхьабакъда, шекара свеклана е эзаш йола шаровкеи прорывкеи тӀехьайодаш латт свекла лелаераша кулгашца шоашта де могар дешшехьа а.

Кхы а вогӀа лел гӀулакхаш йиъллагӀча отделене. Укхаза свекла дӀаелехьа лерттӀа обработка яьяц кхашка, хӀаьта из бахьан долаш кхашка дукха оасар тӀадаьннад, цхьа бахьан дӀайийнай свекла а, мугӀарч гоама хиннад, хӀаьта из бахьан долаш хала хул мугӀараштa юкъе механизированни обработка еш. Иштта мара, сихденнача кхашкарча балхий кхы бала боацаш, инициатива йоацаш болх бу отделене агронома Хатуев Вахаси бригадира Ибрагимов Адамеи, свекла тӀайола кхаш оасаро хьалдикъад, хӀаьта кулгалхой свеклана оасар дареи нийлхъяреи балхаш вӀаштӀехьдаха шоашта кхычахьара саг тӀаварга хьежаш багӀачоа тара ба.

Кхы тайпа сурт дар тхона Ленина цӀерахча колхозе бӀаргадайнар. Укхаза бӀаьстан юхье дӀае езаш хинна культураш 238 гектар яр, хӀаьта дӀайийнараш 336 гектар я, долче, 141 процент кхоачашъяьй план. Цу тайппара ше юрггьяр дӀайийнаяьннай колхоз.

№ 2 йолча Визирханов Нажас кулгалдеча хьалха латтача бригадера беррига болхлой шекара свеклана обработка еш ба хӀанз. Укхаза еррига участкаш звеношта дӀайийкъай, беррнгаш а барт тайна болх беш боахк. Свекла хьалтӀа дика а яьннай, мугӀараш нийса а хиннад. Цхьабакъда, хала хет, Ленина цӀерах йола колхоз санна болча, хьалха латтача боахаме керттерча даькъе лоархӀар кулгаца хьега къа долаш. Механизаци цига сийлехьа яц.

— Шекара свеклана оаха мел дукха механизированни обработка йойя а, кулгаца болх ца бича тхо далац. ТӀаккха дикагӀа деций, болх юкххьанца денз кулгаца дӀаболабича, — йоах колхоза агронома Умханов Джарас. Нагахьа санна агронома шийна а иштта хеташ хилча, кхы дӀахо ваха моттиг яц.

200 гектара тӀа хьажкӀаш кхееш я Ильясов Саламу кулгалду хьажкӀаш лелаю механизированни звено. Цу звеной беррига членаш — Магомадов Селим, Денильханов Ширвани, Адаев Лом-Ӏаьла, звеньевой Ильясов Саламу ше а тӀехьа, кхашка балхаш деш ба. Оасарах цӀенача кхай шаьра да сихха тӀаьннача хьажкӀий нийса мугӀарч. ТӀаьнна еррига хьажкӀаш, хержа дӀаегӀача санна, дика а механизатораш гӀадбугаш а хиннай. ХьажкӀаш кхеяра йоккха опыт йолаш я Ильясова звено. Соахка 200 гектар долча лаьттан хӀара гектара тӀара 46,5 гектар йоаккхаш фуалъяьха хьажкӀаш яьхар звенос. Укх шера звенос лаьрхӀад, соахка даь гӀалаташ юкъера дӀа а доахаш, хӀара гектара тӀара 60 центнер фуалъяьхача хьажкӀий яккха.

Нагомерзоев Абазат керте латтача № 1 йолча бригаде шекара свеклана обработка еча дика къахьег Абдурашидова Ӏабидата, Медаева Белта, Гунушева Кемисас, кхычар, хӀара деннара цар хьокхамаш нормал тӀехь да, хӀаьта деш дола балхаш тӀедика а да.

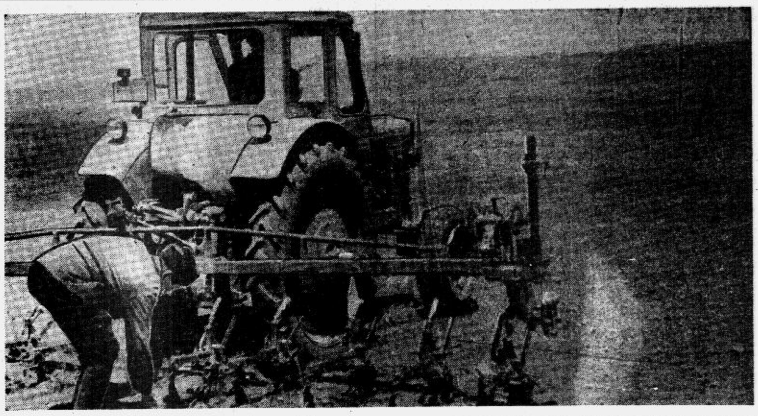
Тха бригадо теркалдаьд хиш дехкача лаьттаех пайда эцара гӀулакх. «Шалинский» совхозе дика вӀаштӀехьдаьккхад гурахьа йийнача культураштa хий дуллилга, гуйран ялаташта хий диллара план тӀеххоачашъяьй, хӀанз дикача хьал тӀа да уж. ХӀаьта «Джалка» яхача совхоза кулгалхоша хам боацаш леладу гуйран ялаташта хий диллара гӀулакх, хӀанзалца хьа цхьанна а отделене оттаяь хий диллара график яц, массаза а хий дехкараш цаӀаш хургболаш болхлошта дӀайийкъаяц лаьттан участкаш. Кхы тӀехьа ца а йоахаш хий дехкара графикаш оттае еза, уж кхоачашъяра цӀенхаштта тӀахьожам лоаттабе беза, хиш дехкача болхлоша къахьегама овсарле лакха йолаш болх бергбола гӀулакх вӀаштӀехьдаккха а царна эшаш йола инвентари спецобуви хилийта а еза.

Боахамий кулгалхошеи специалисташеи цӀенхаштта теркам тӀабахийта беза хин ресурсаех юртбоахама культураштa хий дехкара биззан нийсеи пайда эцара — из ба тешшаме лакха хьувкъамаш кхедара бола керттера кхоачам.

Шаьла управлени бӀарчча хьанийцача, ала йиш йолаш да, дӀайийнача хӀамашта гӀулакх дара — хьувкъам лакхбар духьа лоаттабеча къовсама из лоархӀамера этап чакхъяккхара цига хӀанз а йизза терко еш ца хилар.

«Сердало» газета рейдови бригада:

Х. Юшаев — Ленина цӀерахча колхоза тракторист; **Т. Муслиева** — «Джалка» яхача совхоза свекла лелаеча звеной звеньевая; **Х. Ялхороев** — Шаьла района юрта боахама производственни управлене керттера агроном; **М. Албогачиев** — «Сердало газета собкорр.

Лакхара декхараш тӀаийцад укх шера «Ингушский» совхоза шекара свекла кхеераша. ХӀанз дика хьувкъамаш кхедара къовсам лоаттабу цар. ХьатӀаяьннача культураштa обработка ю. **Сурта тӀа:** звеньевой Яндиев ХӀарони Хадзиев Ахьмади дӀайийнача хӀамашта культиваци еш ба.

Е. Недеря сурт.

ОАСАР ДӀАДОАККХЕ — ЯЛАТАШ ХЬУВКЪАРГДА!

Наурски юрта боахама производственни управлене боахамий лаьттaш климатически башхалонашка диллача тоъал тӀоадал йоацача зоне да, хӀаьта цудухьа оасар дӀадаккхара наькъаца кхашка тӀоадал Ӏоаяр духьа лоаттабу къовсам укхаза къаьстта а лоархӀаме ба.

Укх бӀаьсти управлене боахамашка 9 эзар совгӀача гектара тӀа дӀайийнай пропашной культураш, хӀаьта царех ялатийна лаьрхӀа хьажкӀаш дӀайийнай 1750 гектара тӀа, коартолаш — 86 гектара тӀа, баьца дaараш — 150 гектара тӀа. Юххьанца хьалтӀадоладеннача ханна оасар дӀадоаккхаргдолча керттерча агротехнически приемех цаӀ — из ялаташ хьалтӀадалалехьа макхаш дахар. Из болх дика вӀаштӀехьбаьккха чакхбаьккхар гидуаргаши хьажкӀаши санна йолча ерригача пропашной культураштa макхаш даьха даьннача Ленина цӀерахчеи «Россия» яхачеи колхозашка.

Тха агрономашта дика хов макхаш дахар мел маьха да, цар новкъосталца дӀадоаккхаш ма дий хьалтӀадоладенна 75 процентага кхаччалца дола оасар. 15-ча мае кхаччалца хьажкӀаш дӀайийнача дерригача лаьтта — 310 гектара тӀа уж хьалтӀаялалехьа доахаш дола макхаш даьхар, хӀаьта 4700 гектара тӀа хьалтӀаяьннaчул тӀехьагӀа даьхад.

Цу балха тӀа къаьстта а чӀоагӀа белгалваьлар ше болх дӀаболабьча хьалхарча дийнахьа норма 135 процент кхоачашъяь, вешта аьлча 56 гектара тӀа макха баьккха «Россия» яхача колхозера механизатор Бургузов Василий. Цу балха тӀа иштта дика къахьийгар трактористаша Ленина цӀерахча колхозерча Арсанов Майрбикеи «Терский» совхозерча Талмачевеи.

Оасарца лоаттабеча къовсама лоархӀамегӀара этап я ший ханнахьа культиваци яр. Цудухьа хӀанз массанахьа дӀайолаяьй из ялатийна лаьрхӀа дӀайийнача хьажкӀашта. Цу балха тӀа дика хьокхамаш гойт «Красное знамя» яхача колхозерча трактористаша звеньевойша нн. И. А. Заморехина, К. Гожа. Хьалхарча культиваце лоархӀам мел боккха ба хов укхаза механизаторашта. Цудухьа оасар ду макхилгаш а дехка кийчъяьй еррига культиваторaш.

Цу дерригача бакъахьарча гӀулакхашта нийсса цхьадола кхоачамбоацараш а да. Масала, «Красное знамя» яхача колхозерча № 2 йолча комплексни бригада бригадира нов. С. С. Дрогина шийна колхоза вокххагӀа волча агронома нов. Н. И. Полосинова енна указани кхоачаш ца а еш, оасар ду макхилгаш а доацаш болх бе йолаялийтар звеньевоя нов. Толстиков Михаила агрегат. Цу звено 47 гектара тӀа яь культиваци брак яьй, цу тӀа а культиваци еча хана юхейита хиннай 30—35 сантиметр шера защитни полоса. Хаттар доагӀа: цу тайпара кхы дӀахо баха йиш йолаш бий из болх? Бац.

Лакхача къахьегама овсарленца болх бу «Терский» совхоза, Ленина цӀерахчеи «Россия» яхачеи колхозий механизатораша гурахьа дийнача кӀи тӀа хий дуллаш. ДДН-45 яхача догӀа делхача хьисапе хий деттача установкашца дехк хий. Масала, трактористa Гусейнов Вахида агрегато нормах 1,5 гектара тӀа мара дилла ца дезаш дола хий деннеи бийсаннеи 3—4 гектара тӀа дулл хӀара гектара тӀа 300—350 кубически метр а долаш. Россия яхача колхозе хий дилларца цхьана аммиачни селитраца подкормка а ю хӀара гектара тӀа 50 килограмм а йолаш.

Апрель бетта диллача хих дика пайда баьнна хилар хӀанзле а гуш да гуйран кӀа дегӀадарахи гоадаларахи. Шеррача фронтах дӀаболабаьб ялат дукхагӀа даккхар духьа лоаттабу къовсам.

1965 шера ялат даккха аьнна гӀаийца социалистически декхараш кхоачашдара мел эшар долаш да.

Дм. ПИЛИПЕНКО,
Наурски района юрта боахама производственни управлене керттера агроном.

ЛИЙРХӀАЧУЛ АХ БУТТ ХЬАЛХАГӀА

Грозненски кога гӀирс беча фабрика болхлоша арахецаш я 32 тайпара продукци, дика кхоачашду цар наьха хьашташ. Кога гӀирс во ба яхаш уха рекламацеши акташи укх тӀеххьарча шерашка геттара а кӀезигъеннай. Цу чу болх беча наьха къахьегам дикка аттача а боаккхаш механизаци яьй фабрике мел деча балхашта. Кога гӀирс мел беча цехашка оттаяьй керда конвейераши техникеи.

Семилетка цхьа шу дӀадахадац фабрика коллективо шера план тӀеххоачаш ца еш. Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий социалистически декхараш тӀаийцад фабрика коллективо. Валови продукци арахецара шера план 24 декабре кхоачашъе дош деннад болхлоша, планах лаьрхӀачул совгӀа арахецаргба ши эзар пара кога гӀирс. Цул совгӀа укх цхьан шера балха юкъехьоргья 28 керда модель.

Уж санна дола доккхий социалистически декхараш толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаяьй бригадашта, цехий коллективашта юкъе. ХӀара участка, цеха коллектива е бригада болх нийса вӀаштӀехьбаьккхаб, эргаяьккхай технологи, денгара денга дукхагӀа а дикагӀа а хул арахеца продукци.

Яхье яьннача коллективаша дитӀехьа совдоах шоай хьинар. Валови продукци арахецара биъ бетта план 19-ча апреле кхоачашйир, планах лаьрхӀа хинначул совгӀа 17,7 эзар сома маьха продукци арахийцар. Арахецача кога гӀирсага дӀабода мах лохбарах паччахьалкхенна кходаь ахча ворхӀ эзар сом да. Планах арахеца еза хинна цхьоалагӀча сорта кога гӀирс 76 процент бар, хӀаьта арахийцар 76,8 процент.

Кхы а дикагӀа къахьийгад фабрика болхлоша укх бетта. Валови продукци арахецара пхе бетта план 15-ча мая кхоачашъяьй. ХӀанзлехьа хьахулача бетта чотах арахийцаб дукха кога гӀирс.

Социалистически яхьа хьалха йоагӀа маьчаш еча цеха коллектив. Укх шера фабрика карара кара тела ЦӀе байракх лелаю цеха коллективо.

ДӀадахача шерашка хинначул дикка лакхъеннай арахецача продукце дикал. Масала, планах арахецача продукце дикал 85 процент хила езача 92 процентага кхоачашъяьй из. Уж толамаш даха вӀаштӀехьдаьннад цеха начальника нов. Мкртычяна болх нийса вӀаштӀехьбаккхарахи хӀара болхлочо ший низ кхо ца беш къахьегарахи. Хьинаре къахьегаш ба нн. Сафронов, Исакова, Колесникова, Шумейко, кхыбараш. Царех хӀаране сменах норма 105—110 процент кхоачашъю.

Цунца яхь лелаеча штамповочни цеха коллективо доаха къахьегама толамаш дукха эшашагӀа дац. Пхе бетта план ханал дукха хьалха кхоачашъяьй цо. Арахецача продукце дикал лакха я. Укх деношка хьинар кхы тӀа а совдаьккха къахьегаш я шаккхе цеха коллектив.

Ч. САМИЕВ.

Семилетка — ханал хьалха

ДИКА ОПЫТ — МАССАНЕНА

Дукххача хана денз Грозненски химически комбината № 131 йолча цеха полимеризаце отделене балха тӀара кхоачамбоацар лоархӀаш дар расплава индексах доаккха полиэтилен каст-каста брак хулаш хилар.

Полиэтилен дикагӀа хилийтара дукха къахьийгар аппаратчика Оркин Виктора. ТӀехдика продукци яккхарах йола цун опыт цехе шерра дӀайоаржаеш я.

Аппаратчика болх дика лелара маӀан да, катализаторни комплекс кийчъяра гӀулакха цо къаьстта чӀоагӀа терко еш хилар.

ХьалхагӀа пхиппха кубически метр йолаш паргеш кийчйора цехе катализаторни комплекса раствор, цхьабакъда, полимеризаце реакце сухал хьежжа юкъера лаьрхӀача дӀайодаш йола разбавленни комплекс сахьата 2,5 кубически метр хиларах, нагахьа санна расплава индексах полиэтилен брак хинна моттиг нийслойя (вешта аьлча из лоалаяра температура сов лоха хиннай), катализаторни комплекса компонентий соотношени хувца бокъонца торо яцар хьалхагӀа кийчъяь хинна раствор еррига чакхъяллалца. Из бахьан долаш расплава индексах хьаеча полиэтиленаца брак дукхагӀа хулар. Партецара кийчъяь яьнна разбавленни комплекс нов. Оркина кӀезигйир шийна оттаяьчча катализатора — эталь-четыреххлористи титана — соотношене тӀа расплава индексана реактор чура анализ хьахулча ханна из чакхъяьнна яргйолаш. Из бахьан долаш брак наьха санна кӀезигьелар, хӀана аьлча, хӀанз лаборатора даннеш хьалххагӀе а хьакхаьча йолаш разбавленни комплекса аргӀанагӀа парти хӀанз этала-четыреххлористи титанацарча кердача соотношенеца кийчъе йиш я.

Н. ОЛИМПИЕВ.

США ПРЕЗИДЕНТА Л. ДЖОНСОНА ДАЬЧА КЪАМАЬЛАХ ЛАЬЦА

ТАСС-а ЗАЯВЛЕНИ

Сийлахь-доккха цIей санна, реакцеи Iазапеи бIеха низаш эша а даь прогресса низаш котдалар хьахьокхаш дола адамий исторена юкъера лоархIаме дата санна белгалдаьккхар дерригача дунен халкъаша фашистски Германи эша а яь яьккхача Коталон ди. Ткъо шу дIадаьннад антигитлеровски коалице вIашагIкхийттача низашца миллионаш а миллионаш а болча наха чот-са яь варгвоацаш дукха зен гIайгIеи тIакхоачадаь вола агрессор парх аьнна вохаваь дIаваьккхача хана денз. Цхьабакъда, йицъеннаш е йицъяла йиш а яц во даро тIакхоачаяь хало, тахан мо мара бицбеннабац латаш байнараш, гестаповски набахтенашкеи Iоажала лагерашкеи къиза боабаьраш. Чот-са яь варгвоацаш дукха адам а делар, зенаш а хилар халкъашта котало йоаккхаш, паргIатачеи шоай лоIамерчеи хьалашка шоай вахар хьалде бокъо яккха гIерташ.

Шоллагlча дунен тIема шераш дага а ухаш, цу хана денз дунен тIа мел хинначун мах а беш, массе а моттигера нах, дунен тIема трагеди кхы цIаккха а юха хург ца хиларга са а тунсаш, хIанзарчеи дIахорчеи гIулакхий уйла еш ба. Халкъаш бокъонца машар лорабе лаьрхIа хилар хьахьекхар укх деношка социалистически пачхаьалкхений кулгалдеча деятелаша даьча къамаьлашкара, коммунистически партейи кхыча демократически организацейи заявленешкара, дукхача мехкий боккхий политически общественни деятелаша даьча къамаьлашкара.

Европера шоллагIа дунен тIом чакхбаьннача дийнахьа денз ткъо шу дизарца дувзаденна заявлени еш къамаьл дир США президента Л. Джонсона а. Кхетадеш да, антигитлеровски коалицена юкъейоагIаш хиннача державех цхьанне кулгалхочо даьча къамаьло уйла тIа ца оза йиш ца хилар, шоллагIча дунен тIема урокаштеи цунах дIахо йодача ханна яьча выводаштеи хетадаь из хиларах дукхагIа а. Фу хьахьокх США президента даьча цу къамаьло? МалагIа жоп да цу тIа хIанз эттара дукхагIа халкъаша сахьувзадеча хаттара — гIемеи машареи хьакъехьарча хаттара дур?

Машареи халкъий кхерамзлени гIулакх деза долаш мел барий фийлал лакх ца е йиш йоацаш ба США президента заявлене чулоацам, цун принципиальни политически установкаш. Белгалдоалаш да, цу заявлене тIа хьааьннар а, президента хьа ца оалаш дитар а.

ШоллагIа дунен тIом ше бувцаш, США президента цхьаккха а дош аьннадац из тIом хьоабаьр малав, халкъаша тIом хIана баьб а цIий сендухьа мехкадаьд а. Цо кхьыметтел хьоахаде дезаш а лаьрхIадац из тIом германски фашизмана духьала, гитлеровски тиранена духьала баь хилар. Антигитлеровски коалици хинна а хиларах, Советски Союза, Америка ВIашагIкхийттача Штатий, Великобритане, Франце, юкъара моастагIа эшавара шоай низаш вIашагIдетташ хиннача дукхача кхыча мехкий тIем тIа доттагIал хинна хиларах дола хIамаш дага а доагIаргдоацаш доадаь дIадаха гIертачоа тара да хIанз Вашингтоне.

Цхьаккха дош корадаьзар президент Л. Джонсона фашистски Германи эша а яь котало яккхара гIулакха юкъе Советски Союзо, вай советски халкъо лаьцача хоадам беш долча даькъах лаьца ала, гитлеризм йохаяр духьа лоаттабаьча къовсаме лийгача миллионаш болча советски наькха доагIача тайпара сий дараи баркал аларан. Цунна меттел дувца волавелар США президент, «Ткъо шу хьалхагIа сабелгало яьннача хана, баьде яр из» — хIата цудухьа, хетаргахьа, гитлеризм йохаярца «советски оагIонгахьара деча низий боадо тIакхоллаелар Европана», яхаш.

Из да Советски Союза политика сий доаде, Европа халкъаш гитлеровски Iазапа кIалхардоахача, фашистски Германи йохаеча вай мехко лаьца дакъа харцахьдаккха гIертилга. Цхьабакъда, цхьаннена а цIаккха а могаргдац Европа халкъаши машари фашистски унах мукъадоахаш советски халкъо лаьца дакъа IотоIаде. Цунца дувзадена дагадохийта мегаргда США президента Франклин Д. Рузвельта аьнна хинна дешаш: «Сийлеи хоастами даим ЦIеча Эскараи Советски Союза халкъаи ба. ЦIаккха а йовргйоаца оагIонаш язъяьй цар тираненеи Iазапаи духьала лоаттабаьча къовсама исторена юкъе. Цар хьокхамои шоай са кхо ца дарои дегаш ураувттаду котало яккхар духьа вIашагIа а кхийтта цхьана къовсам лоаттабеча дерригача низий».

Шийхана ишта яьхад президента Рузвельта. Президента Джонсона хIанз дувцачо кхы тIа а хьахьокх, хIанз американски политика увттаеш бараш халкъаша фашизмана духьала тIом лоаттабаьча бахьанашта, антигитлеровски коалицена ларде даьдача бахьанашта мел гаьна баьннаб: дунен халкъашта юкъе машари кхерамзлеи оттаяра а хьаллацара а, германски милитаризми нацизми дIаяккхара, машар толхабе Германега кхы цIаккха а йиш хургйоацаш тешам хилийтара.

Из къаьгта хьахьокхаш дола масал хила йиш йолаш да Малхбузен Германе милитаризми реваншизми юха дийнъяра тIаберзабаь США-с лелабу никъ бакъбе гIерташ президента Л. Джонсона Малхбузен Германе хьакъехьа даь къамаьлаш. Американски оагIонгахьара кхы цIаьхха а хьакхайкадаьд НАТО дерригача мехкий. — эггара хьалха Малхбузен Германи а йолаш, яхилга да из — «бокъо я коллективни ядерни оборонана юкъе дакъа лаца». Малхбузенгермански милитаристашта, вешта аьлча, Гитлер Iаьдала керте оттаваь, шоллагIа дунен тIом хьоабаь хиннарашта ядерни герзага бода никъ билларашт, хIаьта хIанз кхетам чура баьнна цун итогашта ревизи е гIертараш Европа а дерригa дуне а кердача тIема катастрофана юкъе-кхоссе карагIаргдолаш ба.

Шийкъамаьла юкъе США президента мадарра аьлча хьаллоац Германски Демократически Республика, цун халкъо яь социалистически эргалонаш дIаяха гIертача малхбузенгермански реваншисташа дIадехараш. США кийча я, йоах цо, ГДР-е латта порядкаш дIаяхара тIаерзаяьча мероприятешка «шийгара доагIа дакъа дизза лаца». Цитгача юха а юкъейоах «низа позицерча» политика доктрина, «кортамукъале яккхара», «аракховсара» доктрина.

Цхьабакъда, шоай лоIамерча суверении йолча пачхаьалкхений кхелашта доал делга дилладац США президента. ХIанз ялхайтта шу дизад дерригача германски халкъа хьашташи цунна дагалаттараши хьаллоацаш йола Германски Демократически Республика яхаш а дегIаухаш а йола. Машар безаш йолча ГДР политико дунен халкъашта юкъера авторитети сийи лакхдаьд цун.

Германски халкъа социалистически пачхаьалкхе Советски Союзацеи дукхача кхыча социалистически мехкащеи цхьана юкъейода оборонительни союза — Варшавски договора организацена. ХIаьта из фу яхилга да аьлча, из да, нагахьа санна моллагIа а Германски Демократически Республика духьала авантюристически планаш чакхъяха веннар, ерригача пачхаьалкхений — Варшавски договора юкъе дакъа лоацарий вIашагIболлача низа духьалъотта везаргвар яхилга. Германски Демократически Республика доазонаш. Советски Союза, ерригача социалистически пачхаьалкхений доазонаш а санна дезеи ужжамо мара толхаде йиш йоацаши да.

Германски проблема йийца ца Iеш, ерригача Европера гIулакхаш а дувц США президента ше къамаьл деш. Цунна дезац дунен цу районе лела гIулакхаш, Европера социализм аракхоссара йола догдоахийла йоалнзар цо, тIахьех «лерхIарашкен характерген дилла ча цаI хургйола», мадарра аьлча, малхбузехьарча образецага хьежжа хургйола «Европа вIашагIйоллара». Цхьабакъда, США президента дицлу, ше европейски халкъий кхелий да ванне а ца хилар. Шоайцига социалистически строй оттаьча европейски мехкий халкъаша из даьд шоай суверении лоIамахи массазарчоа аьннеи, хIаьта цар е США-на а, е моллагIча кхычоа а могийтаргдац шоай чурча гIулакхашта юкъегIертилга. МоллагIча тайпара гIийрта а Европеи хIаьта ишта кхыча районашкеи социализмана духьаларча «нрестови похода» байракх цIаьнха айс гIертача, хьалххагIе а дIаала йиш йолаш да, уж кхоачашде дагадехараш хIалак а хулаш уж юкъахдусаргхилар.

Малхбузен европейски мехкашта доал де безам болаш да США президента шийкъамаьла тIа дувцар. Цхьабакъда, цигтача НАТО-на юкъерча гIулакхий мах беш, корзагIваьнна дувц цо «партнерство дегабуамца, хIаьта цхьоагIонгахьара болам хийра далара политикаца хувца гIертара» хьакъехьа.

Колониализма, халкъаш Iазапе лоаттадара, дуненна доал де безам хилара уйла йоаллаш дар президента Л. Джонсона къамаьла юкъера Азе, Африка, Латински Америка пачхаьалкхенашцара гIулакхаш дувцаш дола дакъа. «ПаргIатон хьашташ кхоачашду», «дегIадоагIача дуненна новкъостал ду» яхаш, чIоагIа кхайкадеча цхьаккха тайпа дешашца къайлабахьа йиш йолаш бац колонизаторашца лоаттабаьча халача къовсаме паргIатта даха шоашта бокъо яьккха халкъаш долаш йолча къонача шоай лоIамерча пачхаьалкхенашка американски монополе доал оттаде гIертача США никъ. «ПаргIатон духьа гIулакх дара хьакъехьа» деча къамаьлий бокъонца бола мах малагIа ба гуш да, США президента цу къамаьла тIа Вьетнамера американски агресси, Латински Америкера, Африкера, Юкъерча Малхбоаленера США кхераме акцеш могаеш хиларах.

Къулбехьен Вьетнамера тIом шербеш я ВIашагIкхийтта Штаташ, напалмеи дохьаж доалла газаши маьрша бахача наха духьала яккхарах кхоачамбаь ца а Iеш. Акхача хьисапе бомбаш чуетт Вьетнама Демократически Республика территорена. Доминикански Республика халкъ шийна Iазап тIалоаттадераштa духьаларча къовсама гIатта мара дезанзар цу зIамигача мехка а американски форда гIашлошхеи фецарча-десантни бIунашхеи бола итташ эзараш салтий чухецара. НАТО-га гIоллар-ча шийпартнерашца цхьана США-с тIема интервенци вIашагIъеллар Конго. Цар новкъостал а ду, герз а гел португальски колонизатораштеи къулбехьенафрикански расисташтеи.

А, американски президент хетийта гIертача тайпара, цивилизаци хьалъяра дакъа а доацаш, жандарма дакъа да Америка ВIашагIкхийттача Штаташа дунен халкъашта юкъерча арене лоацар. Халкъий паргIато лораеш яц уж, къьнара, Iазапеи колониализмаи дуне дохара исторически процесс низагIа юхасоцае гIерт. Халкъаша лелабеча къамий-кортамукъален болама садунъилгеи колониальни империй ханашта дуне юха тIадугилгеи дезар США доал деча гIозарашта. Цхьабакъда, уж ханаш кхы юха а йоагIаргйоацаш дIаяхай. Кортамукъален къовсамо чулаьцай еррига континенташ. хIаьта США президент ше а мукIарлоданза валац, цун «бирса талгIеш... мадарра аьлча, хIанзле а вай бердех етталу» аьнна. ХIанз дунен тIа бац сий доаца колониальни система цIенъенна хIалак хилара кIалхаръяккха могаргдолаш бола низ.

ТIом сецачул тIехьагIарча шерашка империалистически державай дейтелашта юкъе цкъа нийсбенна Iийнабац «шийлача тIема» политика, реакце низаш демократе, къамий кортамукъален, социализма низашта духьалдахар духьа вIашагIтохара политика толам баларга сатувсаш хиннараш. ДIадахача шераша, цхьа бакъдар аьлча, хьахьекхар, вай замалахьа социальни къамий прогресса наькъа тIа кагъюлургйоаца духьаленаш йогIа, шоай лоIамерча пачхаьалкхенашцара гIулакхаш диктата, шоай лоIам царна качболлара ларда тIа леладе йиш я аьнна хеташ дола лоархIамаш дерригаш а даьсса хилар. Исторически опыто бокъонца хаьдда тешалдеш хьахьокх, империалисташ мел чIоагIа духьал этта латте а, фуннагIа цар леладойя а, дунен чу хулаш латтача хувцамашта новкъарле елга цар карара хIама ца хилар.

США президента Л. Джонсона даьча къамаьлаца дувзаденна хеталу, тIеххьарча итташ шерий исторически урокаш цун са ца кхеташ тIехъяьннай, аьнна. Из вывод цу тайпара янза ца йоалаш я кхы а, «аьшка занавеса» хьакъехьа, «шеррача исторически доазонашка» Европа юхаоттаяра хьакъехьа яьча уйлай хьисапера антикоммунизма фразеологи юха а юкъеяькха хиларах, социалистически системанеи халкъаша лелабеча къамий-кортамукъален боламаи духьаларча агрессе низий союз вIашагIйолла гIертилга къайлакхухьаш дола, «атлантически цивилизаце» пачхаьалкхенаш вIашагIтохарга деш тIахьехамаш хиларах а.

Фу дерга хIаьта, цу хьакъехьа тешшаме ала йиш йолаш да. — дIаяхача хана империалистий кхоачашде низ ца кхоачаш дисар хIанз, дунен арене низий соотношенешка овлангара денз хувцамаш хиннача хана, вIаллагIа а кхоачашхург ца хилар.

Мел аьлча а, тамашийна да, социализман къамаш мукъадахареи низащцарча моастагIалах йизза йолча США президента заявлене тIа, кхохкам кIаьдбар духьа Советски Союзаца барта гIоргйола наькъаш лаха дага я американски правительство, яхаш дувцар. Цу дешаех йола вай позици дика йовзаш я. Из цIаьхха а къаьга хьахьеккхай гитлеровски Германи эша а яь яьккхача Коталон ткъо шу дизарца дувзаденна КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Советски правительства дерригача мехкий правительствашка, парламенташка, халкъашка даьча кхайкарал тIа. Советски правительство массаза а кийча хиннай тIом ца хилийтар, дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбар, машар чIоагIбар, дерригача халкъий кхерамзле Iалашъяр духьа цIенхаштта переговораш е а соглашенеш е а. Цхьабакъда, цхьанне а хьаштдац шоай лоIамерча пачхаьалкхений чурча гIулакхашта юкъегIерта, цкъа цхьаннахьеи тIаккха вокхазахьеи герзацара довнаш гIеттаде, социалистически мехкашта духьала агрессе акташ лелае а хIаьта цу цхьан ханна Советски Союзаца цхьа соглашеней хьакъехьа, «кхохкам кIаьдбара» хьакъехьа барта даха а йиш хург ма йий аьнна хетадала.

США президента даьча къамаьло бакъду, Вашингтоне, доллача хIаманга хьежача, дунен халкъашта юкъера хьал кхохкадара тIаберзабаь никъ тIа-тIа дукхагIа чIоагIлуш латташ хилар.

Официальни советски гIозарашка лоархI, цу тайпарча наькъа тIа оттарца США кулгалхоша шоаш лелаеча политиках дала тарлуш долча зуламашта хьалхарча бехнтокхама дерригa дозал шоашта дIатIаэцаш хилар. Дерригача дунен тIарча халкъий хьашташта духьала ба из никъ, цхьанна а пачхаьалкхенна, цу даькъе Америка ВIашагIкхийттача Штаташта шоашта а, дикадар дахьаргдац цо.

Машар лорабеш чIоагIа латт Советски Союз. Цхьабакъда, событеш моллагIча оагIорахьа ласте а из кийча хиларах шекбовла хьаштдац чакх ца йоалалуш йиса «низа позицера» политика а юха дийнье гIертарий.

Дукха къахьийгар Чечина Раисас газоэлектросварщица говзал караерзаяра. Сиха чакхъьлар деша ягIаш яьккха ха. Дукха ха йоццаш балха шоллагIа разряд енай цунна. Город МалгIийн керда поселок хьалъечьа болх беш я из хIанз. Общественни балхах а хьинаре дакъа лоац Раисас. ХIанз из я ВЛКСМ комитета член «КП» штаба керте латташ. Цунца болх беча наха чIоагIа дукха езаш, цар сий деш я къона газоэлектросварщица.

Сурта тIа: газоэлектросварщица Чечина Раиса.

Е. Недеря сурт.

ИШТА ХЬАЛДЕ МЕГАРГДАЦ ГIИРСАШ

Нохч-ГIалгIай республике масса йолча моттигашка хьалъеш латт керда гIишлош. Хьалъеш латт промышленни объекташ, чуIе цIенош, общественни гIирсаш, клубаш, больницаш, берий бешамаши яслеши, дукха кхыяраш. Къаьстта дукха гIирсаш да хьалдеш латташ республика столице — Грозне.

ГIишлонхошта хьалхашка латта декхараш ишта кхоачашду хьажар духьа партийно-пачхаьалкхен тIахьожама Грозненски комитето 3-ча апреле денз 25 апреле кхаччалца общественни инспекторийи активеи новкъосталца рейд-проверка йир город Грозне хьалбеш латтача 16 гIирса.

Проверка хьахьекхар, массанахьа а долла хIама лер тIа да аьнна хетар гIалат хилар. ЧуIе цIеноши культурно-бытовой гIирсаши хьалдеча доахача Iалальмате доккхийча толамашта нийсса тхона массайолча объекташка нийслелар дукха «кхоачамбоацараш». Цхьабакъда, гIишлош ераш царца дIаIемаб, дарех дош хеташ бац, уж ца хила йиш яц яхаш ба, «Чакхдаргдар уж-м», «дIаэцаргдар уж-м», яхаш ду цар дукха балхаш, хIаьта цу тайпара хьаду гIирсаш, белггала, дIаий а ду, «дика даьргаши» «тIехдика даьргаши» а лерхIаш.

Цу кхоачамбоацарех дукхагIа белгалдаьннараш дувцаргда аз. Масала, МООП-а, «Красный молот» яхача завода, «Гипрогрознефть», «Дружба» яхача кооператива чуIеча цIеной гIовнаш Iалальмате во деттад, юкъеахийтача маркхала тIоа нормах боагIачул дукха а сомагIа ба, мугIарч гоама да, саьнаш нийса деттадац. Аьшкабетонни хIамаш еча №№ 1, 2, 3 йолча заводашка хьауха аьшкабетонах яь Iоакъий, гIайбаш, перемычкаш, кхыйола хIамаш харцахьа хьайийя, гоама хул, цкъаза заводе брак яраш кхухьийт е хьаяхьача хана новкъа толхайийя хул.

Хьунах яь хIамаш — кораши наIараши, Iотоха ий, паркетни пIенлилгаш тIаьдача ардакхех шоаш хьалъяьчча тайпара хьакхухь гIишлоне, хIаьта хьакхихьача уж лоаттаю моттигаш во я. СанагIаш чIоагIдара пенашта юкъеухийта дахчилгаш СМУ-9 Черноречье хьалдеча чуIеча цIеношка антисептировани янза я, ийна кIал дахка гIайбаш а ишт-та антисептировани янза да.

Тхо мел хьежача объекташка корийи наIарийи санагIаш во дIаоттадаьд, моттигаш я хьастамаш а детташ уж дIачоагIдаь.

Чурча пенашта яь штукатурка, пенаш гоама детта хиларах, во хиннай, пенаш шаьра дац, саьнаш гоама да, цхьацайолча моттигашка 3—5 сантиметрага кхоачаш сома я штукатурка.

Хьекха басараш шоаш во а, хьакхар во долаш а да. Контролерий къаьстта уйла тIаяхийта йийзар Черноречье хьалдеш латтача 60 квартира йолча чуIеча цIеношкарчеи детсадерчеи сантехнически балхашта. Дукха моттигаш я укхаза проекташ а технически условеш а телхаяь, укхаза шоашта хеттача тайпара хувц турбай диаметраш, чура хий юхадерзаргдолаш нийсъяц радиатораш, турбаш хийтта моттигаш во я.

Нагахьа гIишло яц балхий журналаш леладеш — денна дIаяздац уж, шоашта дагадехача мара. Даьча балхашта акташ ханнахьа увттаяц.

ГIишлон балхаш тоадар духьа лоаттабеча къовсаме пайда эцац хьалдеттача кирпишкий пенашка штукатураш хьожаргболаш, столярни хIамашка маляраш хьожаргболаш йолча тIахьожам лоаттабара методах.

Цу долчу хIамаша бехке барамаш — брак ераш къайлакхухь, хьаду гIишлой-монтажни балхаш кхоачашдара хьалхара бехктокхам лохбу.

Партийно - пачхаьалкхен тIахьожама новкъостала группаша юкъ-юкъе къовсам лоаттабу брак ерашцеи балхаш во дерашцеи. Цхьабакъда, цунах йоагIаш йола акт оттаярца чакх а баьккхе, цигга бус из болх, кхы дIахо цунах хулаш хIама дац, бехке бараштa де доагIар дац, хIаьта цхьацца хIамаш хувцаши тоаеши дIадодар гIишлон мах безбара чотах хулийт.

Кхы дIахо бе мегаргбац ишта болх, партийнии профсоюзнии организацеша шерагIа боаржабе беза брак ерашца лоаттабу къовсам.

ЧIоагIагIа оарцагIдовла деза брак ца хилийтара, вай советски гIирсаш тIехдика хила деза акта тIа хинна а ца Iеш, бокъонца хьалдаь латташ, брак дIаяккха тхона яхаш, кердача цIеношка баха чухайша нах домоуправленешка, стройуправленешка, газетий редакцешка ухаргбоацаш.

ШерагIа боаржабе беза брак ерашцара къовсам. Из де декхарийла ба участкера беррига гIишлонхой, эггара хьалха гIишлоний, СМУ, трестий кулгалхой а болаш.

А. ГАРАГАШ,
КПСС Грозненски горкома партийно - пачхаьалкхен тIахьожама комитета штате воаца инспектор.

ХЬИНАР СОВДОАХ

Пхе бетта план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически яхье яьннаяр Грозненски крекинг-завода установкай коллективаш. Хьалхашка лаьтта декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш валови продукци арахецара пхе бетта план 9 ди хьалха кхоачашъяьй завода коллективо. Ер бутт бовлехьа июнь бетта чотах итташ эзараш тоннаш продукци арахеца лерхI завода технологаша.

Завода установкашта юкъе къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я Розенберг Аркади Наумовича кулгалдеча № 11-12 йолча установка коллектив. Валови продукци арахецара пхе бетта план 14-ча мая кхоачашъяьй цо. ХIанзлехьа хьахулача бетта чотах арахийцай эзараш тоннаш. Уж толамаш доахача хьинар кхо ца деш къахьийгар бокхагIболча операторашa нн. Синотова, Плетнева, операторашa Саакъянца, Захарченкос, слесара нов. Зинченкос, кхычар.

Ишта дика къахьийгад н.н. Литвинова, Сетанова кулгалдеча установкай коллективаша. 16-ча мая кхоачашъяьй цар пхе бетта план. КарагIдаьнначох кхоачамбаь а ца Iеш, укх деношка шоай хьинар кхы а совдаьккха къахьегаш ба завода болхлой.

Б. МАГОМЕДОВ.

КОММУНИСТАША ХЬОКХАМ ТЕЛ

Пачхаьалкхен план кхоачашъяра, коммунистийн парте кандидатийн авангардни роль лакхъяра, производства мел йолча торонех кхетамца пайда эцара тIехьа болх беш я Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода партийни организаци.

Производстве болх беш ба эткъа процент коммунисташ. Царна юкъе ва 45 инженер, 43 техник, керттера професси йола 40 болхло.

Цу хьалха латтача квалифицированни коллективо шийопыт дIалу завода болхлошта, инженерно-технически болхлошта.

Партийни организаце коллективаца беча кхетама балха дика новкъостал ду коммунисташа-къахьегама ветеранаша. Царех дукха бараша завода коллективацеи партийни организацецеи даим айхха бувзам лоаттабу, шоашта тIаIахка партийни декхараш кхоачашду, къоначa производственникашца беседаш ю, лекцеш еш.

Къаьстта завода вахара юкъе хьинаре дакъа лоац пенсионерашa — коммунисташa нн. Бессоновас, Медведеске, Вьючне, Ерошенкос, Сергиенкос, Семенеца, Коробкина, кхыбараша.

Пропагандиста сий долчеи эзлийчеи балха тIа къаьстта белгалбаха лов дикагIа бола коммунисташ нов. Семенова — завода директор, № 11 йолча цеха вокхагIа вола инженер Волобуев, № 1 йолча цеха механик Мнацаканян, отдела инженер йокхагIа йола механик нов. Орехова, № 6 йолча цеха участка начальник нов. Брасовская, кхы дукха а бараш.

ЛадувгIараштa марксистско-ленински теоре низ дIабовзийташ, заводаи цехаи хьалхашка латта декхараш кхоачашдара коллективаца бе беза болх беш массехк шера вIаштIIа пропагандисташ болаш хьабоагIа уж.

Къаьстта белгалъяккха лов завода директор коммунист нов. Семенова. Итт шу совгIа ха я цо ца хувцалуш завода политически просвещене семинаре занятеш дIакхухьа. Цунга ладувгIаш хиннарех дукхагIчарех пропагандисташ хиннаб.

Массехк шера пропагандист а хинна укх шера методически совета член йолча коммунистах № 1 йолча цеха начальниках нов. Бычковах а ала ловра. Шийна тIачIоагIъяьча кружокий цхьа заняти юкъагIийтац цо.

ЛадувгIараш кхетаргболча форме занятеш нийса дIаяхьа новкъостал ду цо къонача пропагандисташта а.

Цул совгIа дика рационализатор а я из, 20 эзар сом пайда дургболаш 10 предложени яла тIашийцадар цо укх семилеткаx, хIаьта ялх шера 23 эзар сом пайда луш 26 предложени еннай цо. Нов. Бычковас кулгалдеча цехо коммунистически къахьегама цеха сийлен цIи лелаю.

Чакхдоаккхача хана хIамаш юхе ювшаш хилара фильтра производительность лохъеча трансформаторни даьтта дикал лакхъе, аьнна Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводага дехар дир Московски электрозавода. № 1 йолча цеха коммунисташа, нов. Бычковас, оператора Хонбекова, цу цеха лабораторе начальника Дорошинскаяс, установка начальника нов. Танаянца, центральни лабораторе начальника нов. Поплавскаяс даьттана анализ йир. Царна гучадаьлар, даьтта фильтрах дика чакх ца далар бахьан цох доахка кислоташ дIадаллалца из хица цIендеш ца хилар долга. Щелочацеи хицеи цIендаьчул тIехьагIа даьтта Iанарца цIенде могадир.

98 процентал кIезигагIа йоацаш моногидрат йолча серни кислотаца даьтта цIендергдолаш оптимальни режим оттайир цар.

М. ЖИВОЛУПОВ,
ГНПЗ парткома секретарь.

БУТТ ХЬАЛХА

Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода дукхача установкай коллективаша дог гIоздоахаш къахьегама толамаш доах семилетка тIеххьарча шера. Царех цаI я нов. Петросова кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча № 7 йолча установка коллектив. Валови продукци арахецара 5 бетта план 25-ча апреле кхоачашъяьй цо, цу хана денз хьа июнь бетта чотах къахьегаш я коллектив. Хьалхарча ах шера план укх деношка кхоачашъергья тха установка технологаша, — йоах начальника нов. Петросова.

Лакха къахьегама толамаш а доахаш къаьстта дика къахьегаш ба операторaш Шамардин Виктор, Булгаков Александр, оператора гIонча Зайцева Татьяна, кхы дукха бараш. Царех хIаране сменах норма тIеххоачашъю.

А. ФОМЕНКО,
Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планови отдела йоккхагIйола экономист.

ЛАЬТТАН КIОАРГАЛЕНАШКАРА ХОАМАШ

БАКУ. ЗIамигача Кавказа лоамашта юхера денз Каспега кхаччалца — лаьттан тIоана кIоаргга сейсмически зондировани еча трассе лелхамаш хул. Фотолента тIа йижар шоай тайпарча тIаьский сеть — искусственни мохк эгабарах сомаяьхача лаьттан ченашкара хоамаш. «Главморнефть» яхача геофизически разведка болхлоша деча цу балхаша лерхIар лаьттан тIоанашта кIал йоаллача кристаллически лардага хьожилга. Из къаьстта лоархIаме да дукха ха йоацаш тIех кIоарга бурув тоха доладергдолаш йолча Кура яхача хина гонахьарча лохаленна. Лаьттан тIера тIоанаш Iомадеча хана пайда эца лаьрхIад сейсмически разведка тайп-тайпарча методех. Белггала аьлча, отражене талгIей новкъосталца тохкамаш дергда 50 километр кIоарга.

Кхоачамех дика пайда эц

Наурски чхьагIар доаккха завод къона боахам ба, хIаьта а хIанз чхьагIар доаккхача заводашта юкъе йоккхагIйолча предприятех лоархIаш я из. Шерагара шерага эрга а йоахаш тоаю чхьагIар даккхара технологи. Масала, 1963 шера завода коллективо арахийца чхьагIар шийхила беза бос белаш ца хилар а из вочa сортах хилар а бахьан долаш дукха рекламацеш ухар тхога. Къаьстта во дар цу шера тха завода коллективо арахецаш хинна портвейн яха чхьагIар. ЧхьагIар дераша дукха къахьийгар арахецача продукце боагIача бесса бос хилийтаран цун дикал лакхъяраи. Хьийга къа зехьа довнзар, 1964-ча шера тха заводе цхьаккха рекламаци янзар, дIадахьийта чхьагIар лакха дикал йолаш а дар.

ХIанз тха завода коллективо арахец ялх тайпара чхьагIар. Царна юкъе да Наурски десертни, терски ркацители, терски сильванер, кхыдараш. 1964-ча шера тха заводо арахийца рислинг, мускат яха чхьагIараш ВДНХ-ерча халкъа эшача товарий дикагIйолча образеций павильоне хьокха оттадаьдар.

Центральни дегустационни комиссе оаха арахийцача чхьагIараштa лакха оценка елар, хIаьта 1965-ча шера март бетта Москверча дегустаце а ишта оценка елар завода коллективо арахийцача чхьагIарашта.

Къаьстта боккха кхаъ хилар тхона 1963-ча шера ркацители яха цIена чхьагIар ординарни чхьагIар хиларга хьежжа 8,4 балл лакха оценка яларах, из яр Советски Союзе цIенача чхьагIараштa еннача оценках эггара лакхагIа йола оценка.

Ишта лакха хьокхамаш даха вIаштIехьдаьннад хьинар кхо ца деш болхлоша къахьегарах. Царна юкъе ба болхлой М. Полтева, А. Андрюнькина, В. Щербаков, У. Мажидов, С. Закашева, слесараш И. Кулаков, П. Корчагин, кхыбараш.

КарагIийнна дикадараш дукха дале а, цхьацадола кхоачамбоацараш да тха завода балха юкъе. ЧIоагIа мела лел керда завод хьалъяра балхаш. Цига оттаергья комсаш чакхйоаха йоккха оборудовани йола установка, цо торо хулийтаргья чхьагIара термически обработка е. Из шиъ ханнахьа хьалъяь ца ялар бахьан долаш кхы а дукхагIа лакха дикал йола чхьагIар арахеца вIаштIехьдалац завода коллективa.

Завода болхлоша даим эргайоах чхьагIар дара производство. Цига дика дакъа лоац рационализаторашa. Цар предложенеех укх тIеххьарча хана цахаддаш чхьагIар масделийташ йола шиъ батарей оттаьй заводе. ЦIена чхьагIар даккхара хIара сахьата 3 бIаь декалитр йолаш лакха къахьегама овсарле я царех хIара батарея. Комсаш чакхйоахача хана ден-бийсана царех хIаране арахец 10—12 бIаь декалитр чхьагIар.

Хьалха дIаяхача хана чхьагIар хьадаьккхачул тIехьагIа юхейисача комсий чIорех пайда эцар заводе, уж дIакхухьийтар доаханна доакъара лаьрхIа. ХIанз заводе оттаьй экстрактор, цун новкъосталца комсий чIорех шекар доаккх, юххера а цох спирт доаккх.

1964-ча шера чхьагIар доаккхача сезонах комсий чIорех даьккха спирт 9 эзар килограмм я. Цох хьабоала пайда кхета а бaь хIанз чхьагIар даьккхачул тIехьагIа юхейисача отходех боккха пайда эц. Уж а кхыдола а кердадараш балха юкъеккхухьаш хьинаре къахьийгад слесарашa-рационализаторашa нн. Апазова, Несерхос, П. Корчагина, керттерча чхьагIар доаккхачо И. Любченкос, завода керттерча механика И. Кулабухова, кхычар.

Агрономашa яхачох укх шера лакха хьувкъам болаш хургйолаш я комсаш, тха завода чхьагIар доаккхарашa цу гIулакха чIоагIа раьза а хинна, беррига низ тIабахийта кийчлуш ба кердача сезонага.

Укх шера оаха чакхъяха езаш я 14 эзар тонн комсаш. Цу гIулакха дика кийчо еш ба завода болхлой. ХIанз комсаш хьачу а нийца уж чакхъяха мара ца езаш кийча я переработка цех, дика кийчъяьй буташ, педаш. Йиъ бIаь эзар декалитр чугIоргйолаш я уж. Металлически тара бIаь эзар декалитр чугIоргйолаш я. ХIанз кийчъеш я аьшкабетона емкосташ.

Завода чхьагIар доаккхача эша еррига тара кийча я. Наурски чхьагIар доаккхача завода коллектив барт тайна я. Цунга хьежжа лакха да цар къахьегама хьокхамаш. Укх шера цхьоалагIча шера даьхача толамий итогаш а яь карара кара тела ЦIе байракх еннай тха завода коллектива. Цул совгIа республикански сийлен Доска тIа а йихьай коллектив.

Из байракх карара ца ялийтара хьинар кхы тIа а айдаь къахьегаш ба завода болхлой. Цар дош деннад шийханнахьа комсаш чакхъяхара завод кийчъе.

П. ИНОЗЕМЦЕВ,
Наурски чхьагIар доаккхача завода директор.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 25 май 1965 шу.

ПАРТИЙНИ ХРОНИКА

КПСС МалгIабика горкомо укх деношка йир юххьанцарча партийни организацей секретарий семинар. Шина дош дар семинара повестка тIа оттадаьр: «КПСС Уставн партийни кулгалдара принципаши» яхача хьалхарча деша хетаяь доклад йир парте горкома хьалхарча секретара нов. Санькос.

Докладчико белгалдаьккхар укх тIеххьарча хана, къаьстта КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тIехьагIа, района партийни организацеша шоай болх эргабаьккхалга, партийно-организационни идеологически болх тоабаьлга. Царех я № 1 йолча кIоарга бурув деттача контора, «Алханчуртский» яхача откормочни совхоза, № 1 йолча мехкдаьтта промысла партийни организацеш. Бакъда, хIанз а цхьайолча партийни организацеша лерттIа вIаштIехьбаьккхабац шоай болх. Докладчико дукха масалаш доаладир парте Уставо вIадехараш кхоачашдара фу де деза партийни организацеша аьнна.

ШоллагIча деша хетаяь яр парте горкома секретара нов. Сурхоева «Арахецача продукце дикали промышленни предприяте балха экономически хьокхамаш тоадара партийни организацешта хьалхашка латта декхараши» яха доклад. Докладчико а пренешка къамаьлаш даьраша а дийцар города промышленни предприяте къахьегамхоша укх тIеххьарча хана московскии ленинградскии предприятей коллективаша продукце дикал лакхъяра дIаболабаь болам шерра хьаллоацаш даьхача толамехи долаш долча кхоачамбоацарехи, хIаьта уж дIадахара долча наькъехи.

* * *

Парте Наьсарен райкома аргIанарча бюро заседане дийцар «Района партийно-паччахьалкхен тIахьожама органий гIо-новкъостала йолча группайи постийи партийни организацеша кулгалдара» яха дош. Бюрос белгалдаьккхар района дукхагIа йолча партийно-паччахьалкхен органаша боккхача лоархIамера болх дIахьолга. Ерригаш районе 16 группеи 36 пости я. Цар болх дIахо кхы а чIоагIагIа тоабара лоархIаме да партийни организацеша царна денна терко яр. Района цхьайолча парторганизацеша эсала лелабу из болх: партийно - паччахьалкхен тIахьожама органий балха планаш чIоагIъяц, цар балхах лаьца дешаш дувцац, группайи постийи активаща семинараш яц. Бюрос хоадам боллаш наькъаш белгалдаьхар из болх тоабара а долаш дола гIалаташ балха юкъера дIадахара а.

* * *

Укх деношка «Красный молот» яхача завода культура Двореце политически просвещене занятей итогашта хетаяь теоретически конференци хилар. Безам тIагIоргболаши чулоацам кIоарга болаши чакхъяьлар из. Машинашъераша йийцар дешара шера кертера тема «Партех бола марксистско-ленински хьехами из КПСС программа тIа дегIабоалабари». Конференце къамаьлаш дир № 5 йолча цеха сварщика Полищука, № 4 йолча цеха мастера Деводченко, № 3 йолча цеха слесара Недельжо. Конференци чакхйоалаш даьча къамаьлашта итогаш еш выступлени йир завода партийни комитета секретара заместителa нов. Лопатинске.

□ □

«Шалинский» совхозе къахьегама практика дIахьош ба Аргунски № 1 йолча юкъерча школера дешархой. ЙиIитаж фермашка я, хIаьта кIаьнкаш — кхашка. Цар Iомаю механизатореи хьайбаш леладер-механизатореи говзалаш. Совхозе хьалха латтача болхлоша: дикача доярка Татаева Умидата, механизированни звено звеньевойс Дудуркаев Юсупа Iомабу уж. Укх шера 200 гектара тIара хIаране тIара 50 центнер фуъал яьха хьажкIаш чуэца дош деннад цо. Ший дешархошца хIанзале 170 гектара тIа хьажкIаш дIайийна ваьннав из.

Сурта тIа: тракторист Ю. Дудуркаеви (аьттехьа), дешархой Р. Ирисханови, А. Попови сеялка кийчъеш боахк.

В. Дзисяна сурт.

□ □

ХЬАЖКIАШТА СИХАГIА ОАСАР ДЕ ДЕЗА

— КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра тIагIерттIа къахьегаш ба тха, совхоза кхаш леладераш, — йоах Надтеречни района «Надтеречный» совхоза керттерча агронома Иван Ивановича Ярошевича. Духхьал паччахьалкхенга йохкарг йолча продуктай маьхаш лакхададарах 70—80 эзар сом пайда хургба совхоза. Цудухьа безам боагIа цар дикагIа къахьега. Соахкарчул дукхагIа Iалашдергда совхозе доакъараш, хIана аьлча, дика лард еллай оаха цу гIулакха...

Даудов Мухьмада кулгалдеча № 2 йолча бригада кхашка хьажа долх тхо, кхашкара балхаш нов. Ярошевича дувцача бесса делий хьажа. Машина юртал ара йоаллаше а хьалхашка хьагучадоал бIарг дIа ме кхоач ухка сийна кхаш. Меллашха хьекхача михага терк чина а эеш дIабийна кен. Минут а ялалехьа юха соц машин.

— Мишта хет шоана кен? — хетт агронома.

Гонга кхоачаш лакха ба кен, сома да цун хьалгаш, гуш да хIара гектара тIара 40—45 центнер дика йол яргхилар.

Иштта дика хиннад совхозера деррига гурахьа дийна ялаташ, 1606 гектар лаьтта дIалоац цар. Кхыметтел цхьа йоархI ца гуш цIена да кIа, мукх, кен тIабаьнна кхаш.

Шиъ, шиъ-ах центнер минеральни удобренеш тайсай совхозе гурахьа дийнача ялатий хIара гектара тIа, «жужелица» яха лазар ца хилийта обработка яьй эзар гаргга гектар гурахьа дийнача ялаташта — къастта кIина. «Гексохлоран» яха молхаш ца тохаш дитац кастлуш доакъарийна лаьрхIа хьокхаргдола ялаташ мара.

Дика пайда баргба совхоза горохах. 239 гектар я из духхьал шоллагIча бригаде. ХIара гектара тIара 15—16 центнер фуалъяьккха горох чуярал совгIа йиш хургья 18—20 центнер гороха ча даккха а. Силосах техача е оата а оаташ кхыдолча доакъарех деттаж телаш хилча чам болаш дуъ хьайбаша гороха ча. Цудухьа доаггIача тайпара гIулакх деш хьалхлею горох, оасарех цIекъаь а нийлха йоацаш а я из.

Цхьабакъда, хIанз беррига теркам тIабахийта беза совхозе хьажкIашта ханнахьа а дика а гIулакх дара. 220 гектара тIа дIайийнай шоллагIча бригаде хьажкIаш. Цхьатарра тIайоалаш латт уж. Белгалъяьннай квадраташ. Лаьтта тоадеш а хьажкIаш дIаювш а еррига шоай говзал тIаяхийта къахьийгад механизатораша Солтаев Адама, Базуркаев Алхазура, Панчуев Албаста, Новодворский Анатоле. ДIайийна кхо-диъ ди даьлча цкъазза макхаш даьхад цар хьажкIашта, иштта макхаш даьхад уж тIайовла йолаелча а.

Юкъ-юкъе цхьатарра баIа тIабоагIаш йола моттигаш я хьажкIий кхашка. ХьажкIаш бIаргагац оасар долча, хIана аьлча оасаро сихагIа дахь дегI. Шин-кхаь дийнахьа дIадаккха деза из, цу юкъа дIа ца доакхе хьажкIаш. йоаергъя цар. Бакъда, из гIулакх иштта чакхдаккхара сихо яц бригаде. 25—30 кхалсаг мара яц хьажкIашта оасар деш, 15—16 гектара мара оасар даьдац цар кхаь дийнахьа. Ерригача хьажкIашта оасар даь баргбац уж бIарччача бетта а.

— Культиваци хIана яц хьажкIашта? — хьаттача бригадира Даудов Мухьмада жоп лу:

— Культиваци е йолаяьяр оаха хьажкIашта, бакъда гидуаргиш дIае а йийза цига яхийтай тракторащ. Шин-кхаь дийнахьа дIадийна даргда уж, цу юкъа е йиш хургъяц тха хьажкIашта культиваци.

— Иззал ха йоаккхаш хьажкIашта оасар ца деш вай-м дагIаргдац къамаьла юкъе эккх нов. Ярошевич. — Тахан-кхоана гербицидаш тоха долалургда тхо оасараш дIадахара.

Цхьабакъда, кийчо яьяц бригаде гербицидаш тохара а. ХIанз а тоаянь яла гаьна я гербицидаш тохаш йола агрегат. Лехаяц коачал кийчъяра эша цистерна а, из дерригa даь далалехьа пхи-ялх ди даргда. Цу юкъа чIоагIа лакхлургда оасар.

Цудухьа, из ха йоаккхаш хьежа йиш яц хьажкIашта культиваци ца еш. Нов. Солтаевеи цунца болх беш бола механизатораши хьа а баьха шоай хьажкIашта культиваци е дIаоттабе беза

Геттара чIоагIа эшаш да хьажкIаш кхеераштa технологически карта, бакъда совхозе-м цхьаннега а дац из. Совхоза керттера агроном нов. Ярошевичи бригадир нов. Даудови декхарийла ва ха дIа а ца йохийташ звеноштa эша технологически карташ оттаделга вIаштIехьдаккха

Иштта йоакхо е еза кхай тIара станаш тоаяра а. Масала, № 2 йолча бригада стане кIала-тIа яхка хIамаш ца хиларах бийса яха йиш а йоацаш хIара денна саррасарахьа пхиъ-ялх километр гаьна цIаух механизатораш. Цу гIуланхо лохъю балха овсарле, Iуйрийна ялх сахьат доаллаш бахка беза механизатораш дукхагIдолча деношка бархIлагIа дола сахьат доаллаш мара багIац балха.

АМ. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

ТХА ДОТТАГIАЛ ЧIОАГIА ДА

Боккхача лоархIамера гIулакх да мехка экономика дегIайоалаяр, къахьегамхой вахара боарам лакхбар, дIахо а юртбоахам айбар. Цу деша чIоагIа терко ю вай парте. ХIанз мехка гIолла ювцаш а вахаре юкъейоалаеш а я КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш. Юкъ йолла йиш яц хIанз юртбоахамаи промышленностаи юкъе. ХIара болхлочо, промышленни предприяте кулгалхочо дицдалийта йиш яц дешаница а ца деш гIулакхаца юртбоахама болхлошта новкъостал де дезалга. Динза даргдоацар да КПСС ЦК мартовски Пленума юртбоахама къахьегамхошта хьалхашка оттадаь декхараш диза кхоачашдеча дакъа лаца дезалга.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта жоп луш тха республике эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама коллектив аьнна цIи енача завода коллективо лаьрхIар кхы а чIоагIагIа, айхагIа юртбоахама къахьегамхошца доттагIал тасса. Оаха шефство лелаеш я Шаьла района «Джалка» совхоз. Массаза цхьана лувц оаха толамаш, цхьана белгалдоах совхоза де деза новкъостал.

Новкъостал ма дийханге а цига совхозе ваха кийча ва завода хIара болхло. Иштта хилар дукха ха йоацаш. Хоам кхаьчар паста кийчъю машин кагъеннай, аьнна.

Сихха бахар нн. Г. И. Никитин, Е. В. Шульга, В. А. Буржинский совхозе. Машинага хьежачул тIехьагIа гучадаьлар из заводе хьал а ена тоае езалга. Балха ха йисте ма яьннайий ца хьожаш къахьийгар цар из тоаеш.

Масса хана, совхоза болхлошта новкъостал эшача баха кийча хул комсомольцаш. Цар дIадоладарах гул а яь художественни литература библиотечка яхьийтар совхоза болхлошта. Мая хьалхара социалистически декхараш тIаэцаш комсомольцаша лаьрхIар оалхазарий фермана лаьрхIа автопоилка е. Балха мукъа йолча хIара минутах пайда а эцаш, балха сахьаташ йистедаьлча а болх беш хулар комсомольцаш. Дукха ха ялалехьа яь йистеяьккхар автопоилка. Цох доккха совгIат хилар оалхазараш леладечарна.

Духхьал юртбоахама техникана ремонт ярца, керда яр хьаьрца доалаш дац шефий новкъостал.

ДIахо юртбоахам айбара къахьегамхой тIахьехаш йола 20 щит, хоза кийчдаь Сийлен доска дахьийтар шефаша. Оаха хьинаре дакъа лоац совхоза лаьрхIа запасни оатхалаш хьаеча, мастерскешта оатхалаш эшача. Совхозера хоам кхаьчар сихха электродаш эш аьнна. Тхоашта чIоагIа эшаше а запасни кхертIой а долаш йола электродаш яхьийтар.

Каст-каста бахе, совхоза болхлоща къамаьлаш, беседаш еш, лекцеш ешаш хул завода конструктораш, инженераш, болхлой.

Завода партийни, комсомольски, профсоюзни организаце боккха болх баьб совхозе политико-массови болх вIаштIехьбаккха, коммунистически къахьегам бахьан ях дIайолае.

Цхьабакъда, духхьал цхьан совхоза дечох кхоачамбеш яц завода коллектив. Дукха ха йоацаш оаха хьайийцад Сунженски ремонтни база заказ. Оаха шоллагIа квартале цар ялхайтта заказ кхоачашдергда.

Н. МАТВЕЕВ,
«Грознефть» яхача объединене Грозненски ремонтно-механически завода партнома секретарь.

ДАЬХЕННА—ДУКХАГIА ШУРА

Хьайбаш леладераштa эггара аьттув боллашагIа йола ха я ахка. Цу хана шура эггара дукхагIа лу деттача доахана дулх дукхагIа тIадетталу даьгIенашкарча хьайбашта. Цун маIан да хIанз, доакъар дарегIа долча ханна хIара ферме шура дукхагIа йоаккхаргйола гIулакх де деза яхилга. Юрта районашкара ухача хоамаша йоах, республикерча дукхача боахамаша хIара денна шура дукхагIа а йоах, паччахьалкхенга дукхагIа а йохк.

20 май тIаккхоачача хана паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план кхоачашйир Грозненски района Ермоловски совхозеи Ленина цIерахча колхозеи хьайбаш леладераша, укх деннощка ах шера план кхоачашъяь йоалаш я цу района 1-ча Мая цIерах йола колхоз. Цу боахамаша даьха толамаш хьайбаш леладераша КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме тIагIертта болх барах хьахиннар да.

Шура яккхара гIулакха керттера йолча Грозненски района колхозаши совхозаши ерригаш а цхьана хьайицача, ах шера план 81 процент кхоачашъяьй, из республикерча кхыча районашкарчул дуккха а лакхагIа да.

Фермашка шура дукхагIа яхара маIан малагIа да аьлча, из да баха нах шурий продукташца дикагIа Iалашбари колхозийи совхозийи ахчан доходаш лакхъяри.

Шура дукхагIа яккхара даькъе тоъал дика толамаш даьхад Наурски, Наьсарен, Гудермеса районий хьайбаш леладераша. Соахка цу ханналца енначунца нийсийча цу районий боахамашкара молзаводашка дIачуенна шура дукхагIа я. Цхьабакъда, хIанз керттера дар цунах кхоачам а бань ца Iер, тIехьашкахьа юха ца хьежар, бIубенна дIахьалхашкахьа ахар.

Воча хьал тIа да гIулакхаш Ведана, МалгIабика, Советски районийн фермашкара гIулакхаш. Паччахьалкхено эцача ерригача шурийна юкъе цар удельни дозал доккха деце а, царна хьалхара цхьанне а кхоачашъергьяц паччахьалкхен планаш.

1965 шера доккхий декхараш тIаийцад республика хьайбаш леладераша. Уж толаме кхоачашделга эггара хьалха ахкан хана баьча балхага хьежжа хургда.

Доахан чусецача хана шура дукхагIа яккхеи хьайбашта дулх тIадеттадалийтеи хIанзчул дуккха а халагIа да.

Ферма болхлой, денгара ди массаза доал дукхагIа даха дулх, шура, фуаш, лакхъе хьайбай боахама рентабельность!

1965 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА ЯЛХ БЕТТА ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЙОХКАРА ПЛАН МЕЛ КХОАЧАШЪЯЬЙ ХЬАХЬОНХАШ ЙОЛА СВОДКА

хьалхарча ах шера планаца нийсъйича процентех

	Шура	Дулх	Фуаш
Грозненски	81	57	90
Наурски	77	34	91
Сунженски	74	80	90
Гудермеса	73	82	62
Шаьла	68	76	71
Ачхой-Мартана	65	43	101
Шелковской	65	31	77
Наьсарен	64	49	62
Урус-Мартана	64	67	92
Надтеречни	61	41	64
Ножай-Юрта	60	29	88
МалгIабика	55	38	54
Ведана	39	19	62
Советски	27	21	62
Ерригача республике гIолла	71	54	85

ГIИШЛОШ ДИКА ХЬАЛЪЕ

Шаьрача хозача ара шекара завода юххе ягIа укх деннощка Шаьла района болх беча предприятешка юкъегIорг йолча мясокомбината йоккха здани шоай тIеххьара балхаш даь баьннаб цига гIишлонхой.

Маршаш деча цехера деррига гIишлон балхаш даь яьннай № 3 йолча гIишлой-монтажни управлене коммуниста Р. Исаева кулгалду коммунистически къахьегама комплексни бригада.

Коммунистически къахьегама бригада бригадир вола нов. Исаев гIишлонхой бригада гIулакхехи вахарахи дувца йиш йолаш ва. Цо а къахьегамга гIолларча цун новкъосташа а дика болх бир Аргуне чуIе цIенош хьалдеча, шекара завод, «Пищемаш» яха завод хьалъеча.

А, хозахета дац шоай сий дола професси дукхаезаш бригада членаш хилар. Бригадира шийна из сатем боаца, халкъа эшаш йола професси езаенна дукха ха я, хIаьта иштта безам болийтаб цо цунах ший новкъостий а. Цун говзача кулгаша дуккхача наха дика хетар хьалхагIа а даьд, хIанз а ду.

23 саг ва бригадана юкъе къахьегаш.

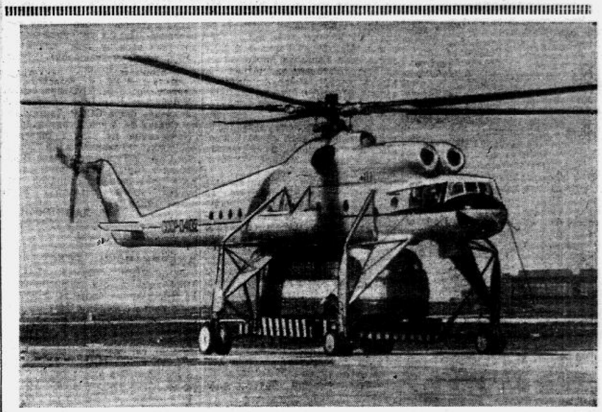
Ж. ЕВЛОЕВ.

БАРТ ТАЙНАЧА КОЛЛЕКТИВА ТОЛАМАШ

ДукхагIа, дикагIа, хозагIа кхоачашде наьха заказаш яхача девизах къахьегаш я индивидуальни хIамаш тегача фабрика чуйоагIача № 8 йолча модай ателье коллектив. Шийна хьалхашка латта декхараш тIеххкхоачашдеш хьайоагIа из семилетка тIеххьарча шера. Валови продукци арахецара биъ бетта план ханал хьалха кхоачаш а еш, планах лаьрхIачул совгIа арахийца продукци итт эзар совгIа сома маьха я. Укх бетта а графикал хьалха ювлаш хьайоагIа из.

Уж лакха хьокхамаш даха вIаштIехьдаьннад шоайла дIа-юха новкъостал а деш барт тайна къахьегарах, болх нийса вIаштIехьбаккхарах, хIамаш тегараштa мел эшар ший ханнахьа хилийтарах. Балха тIа лакха къахьегама хьокхамаш доахаш дукхача хана деиз хьайоагIача нн. Коптаща, Алмазовас, Газдиевас кулгалдеча бригадашта коммунистически къахьегама сийлен цIи еннай.

Е. ЖАБРАИЛОВ.

Внуково-2 яхача московски аэропорте хьока араяьккхар советски граждански авиационни техника.
Сурта тIа: «МИ-10» яха вертолет.

С. Преображенске сурт.
ТАСС фотохроника.

ХЬАЬКЪАЛАХ ТУВЛАБЕННА УШАЛЛА БАХАР

Ирака къилбаседехьа шерра яржаш латт тIемеи таIазараш дареи операцеш. Курдий халкъа духьал даьккхад иракски эскара керттера дакъа — 40—50 эзар саг. Курдех бола герз лелалургдолаш бараш, шоай юрташ юта а юташ, лоамашка ух. Цхьабакъда, дIа а ца болхаш, шоаш баьча моттигашка бусараш — къоаной, кхалнах, бераш — иракски авиацес еттача бомбашта кIал хила безаш ба.

Гучох Багдадерча цхьаболчар лаьрхIа хила мег дукха хIама ца эшаш дерригa а иракски эскар Курдистане чудерзадаро, юххера а, курдий проблема «цIерацеи турацеи» къоастае торо хулийтаргъя, анна. Керда авантюра хьалхьееш йолча иракски реакцес а, гучох, дог доаха хургда курдий патриотий мутIараш вIаши барта доацаш хиларах шийна пайда баргхиларга.

Реакционераша дIадоаржаду курдаша лоаттабеча къовсама кулгалхо Барзани Мустафа ший оагIонгахьарчар дIа а кхесса, из керте латта Курдистана Демократически парти хайра хIама ца дусаш еха дIа а яьннай яха хабараш. Цкъа цхьан, тIаккха вокх малхбузехьен европейски столице бахе дIаувтт курдий «викалаш». Цар дIаувтташ къамаьлаш а ду, заявленеш а кхайкаю. Цу къамаьлийи заявленейи чулоацам ба, курдий халкъа къовсама кулгалдер Барзани Мустафа а воацаш, уж шоаш е уж «бахкийтараш» ба яхилга.

Иракски курдий — 1,5 миллион гаргга нах — геттара айхха цхьан моттиге Ирака къилбаседе бах. Из я Мосул, Киркук, Сулеймания яха городаш а йолаш йола районаш. Кхыметтел алхха районий цIераш яхарах ховшдар а да дукха. Масула, Киркука, Сулейманена юхе гIолла дада «Ирак петролеум» яхача дунен халкъашта юкъерча тресто эксплуатаци ю дIаьхегIа дола мехкдаьтта тIоанаш. Цо иракски правительствана тел дикка доккхий концессионни маьхаш.

Фуд курдашта ловр? Эггара хьалхагIа из да Ирака законах хила йоагIа шоай къама бокъонаш шоашка йолаш шоаш хилийтар. Цар дIадех шоай бераша школашка шоай наьна мотт Iомабайтилга, курдий шоаш бахаш йолча районашка доал дара юкъе дакъа лоацаш хулга. Цул совгIа, курдий гIерт мехкдаьтта монополей пайдах хьакъестаду ахча шоай районаш экономически дегIакхувларга ухийташ хилийта. Ший хана английски колонизатораша юхатеттар Иракски Курдистан дегIакхувлилга. Уж де гIийртар цIена кхетадеш дар. Цар безам бар Иракски Курдистан юхейисача Ирака духьал оттае а къамашта юкъерча цIабезамах пайда эца а. Вайна гучча бесса, «вIашагIа а къестабе, доал а де» яха политика дукххача а тайпара я. Ираке из политика дукххача хана эггара а хьалхагIа «Ирак петролеум» яхача компанена эшараш деш хиннай. Цу компане акцей контрольни пакет английски капитала доалахьа я.

Ираке английски доалал долча шерашка цу компане вIаштIехьдаьннад мехка дукхханахьа а ткъовронаш дIа-са яха бола агентура маза вIашагIболла. Цун, цкъа даьнна ца Iеш, вIаштIехьдийннад Нури Саидеи кхыболча шийна тешамерча Iуйи кулгашца курдашца Iарбий вIашаккхувхкилга. Цхьабакъда, цхьанна а иракски правительствана мегадац курдски проблема тIема низашца къоастае. Курдий проблема «вIаштIехьъяккха» аьнна эскар чу массаза хьелха гIулакх массе а хана иракски премьер-министр тIера дIакхоссаш йистедийннад. Из хиннад английски колонизатораш кхоачашде гIерташ хиннар.

1958 шера июнь бетта Ираке революци котъяьлар. Цхьабакъда, Iаьдала керте эттача инарала Касема лийрхIадар ший сов чIоагIа доаца хьал интригашцеи авантюрашцеи чIоагIде йиш я, аьнна. Мехкара демократически болам тоIабе гIийртача цо курдашта духьал тIом хьоабир. Кхетам боацаш дола из гIулакх хьовзадара бахьанех цаI дар шийна юкъе курдий кIезига боацаш йолча Иракски компарте сий доаде гIерташ инарал хилар. Касемах фу хилар ховш да. Курдашта духьал цо хьоабаь тIом чакхбаьлар инарала Iаьдал тIера дIадаларца. Цул тIехьагIа Касема когаметта баьхка иракски баасисташ беннабар курдий «машаре берзабе» цхьабакъда, царна а иззаморг хилар. Ирака къилбаседехьа тIом болабаь Бакра правительство тIера дIаьккхар.

ДIадахача шера февраль бетта багдадски Iаьдалаи курдаштеи юкъе тоам бара кулгаш яздаьдар. Согласшенена юкъе яр курдий хьал тоадара тIадерзадаь иракски Iаьдало де деза къоастам болаш дола гIулакхаш белгалдеш хинна пункташ. Хьехадьараш дар политически гIулакхашта бехке беш лийцараш хьахецилга, тIемаш деча хана зенаш хинна курдий юрташ юхаметтаоттаелга, кхыдола гIулакхаш делга.

Тахер Яхьяй правительствас кIезиг-дукха хIамаш дир. Цо вIашагIъеллар тоам бара хьакъехьа лаьрхIараш кхоачашдара де деза гIулакхаш белгалде дезаш хинна комисси. Курдех цхьабараш набахтенашкара хьахийцар. Цхьабакъда, юххьанца де доладьраш дIахо даханзар. ХIаьта а малхбузехьарчеи иракскии газеташ тIа арадувла даьлар, иракски проблема «хIанлехьа а кхоачашъяь» аьнна йола, моллагIча а тайпара из юха хьееш ювцилга ца эшаш я зенне а да яха хабараш. ТIехьагIо газеташ тIа гучаьлар курдаша шоаш Ираках дIакъастар дIадеха яха верси. Барзани Мустафа цхьа бахьан мара ца эшаш «сепаратист» а ва, хIаьта из керте латташ бола беррига болам «Iарбашца моастагIал долаш» а ба аьнна дIакхайкадир.

Фу дар хIаьта боккъала а дар аьлча хулаш лаьттар? Багдадски Iаьдалхоша фухха дале а февральски тоамбара условеш кхоачашъерг ма йиш аьнна хеташ садетташ баьгIар курдий. Цу тIа е Барзани Мустафайна, е кхы моллагIа вале а курдий болама деятелех волча сага а дагаяцар цхьаккха а тайпарара сепаратизм. Цкъаь цкъа хьоадаьдац цар Иракски Курдистан Ираках дIакъоастаяра хьакъехьа дола дош. Хьехадеш хиннар иракски курдий иракски Iарбашта нийсса бокъонаш йолаш хилийтара хьакъехьарадар мара дацар. ХIаьта уж дIадехараш кхоачашдаро, Ирак паччахьалкхе махиллара чIоагIъелга мара, кхы де хIама а дацар.

Курдий демократически болам цхьанна а хана хиннабац Ирака политически вахарах къаьста болаш. Из массе а хана дерригача иракски халкъа патриотически болама дакъа долаш хиннаб. Бакъдараша хьа махьувкхара, эггара чIоагIагIча тайпара садийттад курдаша. Цар лидераша, эггара хьалхагIа Барзани Мустафас а кхетадеш, геттара дика кхетаду Ираке курдаштеи Iарбаштеи юкъера гIулакхаш мичча тайпара даха а халача дахар «Ирак петролеума» империалисташта товр деш долга.

Барзани Мустафас, цкъа кхайкадаь ца Iеш, дIакхайкадаьд, хIилланна а боацаш бокъонца бола кхы курдий халкъа викалаш а санна, ше а Ираке курдий проблема машаре къоастаяра оагIонгахьаравар волга. Барзане тIагIертадеш хиннар тоам бар кхоачашдара беш бола болх массе а моттигашка белга, багдадски Iаьдалхой хабарашкара гIулакхашка бовлилга мара дацар.

ДIадахача аьхки хилар Курдистана Демократически парте VI съезд. Цига къоабал а еш хьаллаьцар тоам барах йола февральски соглашени. Съездо къоастам а баь оттайир курдий проблема машаре къоастаяра йола йоккха программа. Цун чулоацам — курдий къама дагадоахкараш Иракски Республика гома чухьа лерттIа сий долаш леладелга.

Сенца жоп делар цунна багдадски Iаьдалхоша ?Цар юкъагIдитар февральски тоамбар кхоачашделга. ХIанз а эзараш бола курдий набахтенашка Iазап озаш боахк. ТIемаш долча хана зенаш хинна курдий юрташ юхаметтаувттаеш яц. Курдий бокъонаш законашца дIачIоагIъяьяц. Кхыметтел укх шера 12 марта Барзани Мустафас Багдадага яхьийта дIахо а переговораш яра хьакъехьара предложенеш а тIа ца эцаш йитар. Уж... «сепаратистки», кхыметтел «кхераме» а я, аьнна, дIакхайкайир. Цунца цхьан ханна доладелар регулярни иракски бIу къилбаседехьа бохийтилга.

Лелаш дола гIулакхаш цу тайпарча кхерамерча новкъа хIана даьннад? Уж цу новкъа далара эггара хьалхара бахьан да дIадахача шера аьхки тIаийца национализаци яра курс Ирака реакционни гIозараштa хьашт долаш хинна ца хилар. Уж унзарадоахар ВIашагI техача Iарбий Республике йолаш йолча АСС тайпара йола Iарбий социалистически союз вIашагIйоллара хьакъехьа болабеннача боккхача балхо. Хьахулаш латтар ОАР-е даьраш санна дола гIулакхаш Ираке чакхдахара йола бокъонцара перспектива. ХIаьта из хьаштдолаш дацар иракски реакционераштa меттел, английски американски империалисташта а. «Ирак петролеум» гIертар фухха даь а прогрессивни гIулакхаш чакхдахара новкъарле е. Гаьнна дIайолхаш йола планаш кхоачашъяра эггара тоам болашагIа дола бахьан лерхI цун иракски агентурас курдий дешах.

Реакционерашеи империалистически агенташеи шоашта пайда ийцар иракски эпсарех цхьан даькъа юкъерча националистически уйлаех. Иракски коммунисташ болабелар мехка шоай позицеш сихха юхаметтаувттае, хIаьта цо беррига прогрессаи демократенеи духьалбараш унзара а боахар. Курдашта духьаларча авантюрах — укх тIеххьарча кхаьи ахи шера кхозлагIчох — багдадски реакционераша лерхI Иракерча а кхыдолча Iарбий мехкашкарча а демократически болама духьал лоаттабеча къовсама аьттув болаш дола гIулакх. Иракски Курдистанера гIулакхаш лертIара даларах шоаш чакхдаха гIертача баьдеча гIулакхашта пайда эца гIерт империалистически гIозараш. Цар лерхIачунга диллача, курдашта духьалара тIом — Ирак прогрессивни реформай наькъ тIара яккхара, мехка чухьа реакционни порядкаш юхаоттаяра боккъала а йола торо я.

Курдаша дIадехараш законах доагIаш а нийса а лерхI советски наха. Иракски курдий проблема Ираке машаре къоастае езаш а къоастаюлургйолаш а хиларах тешам бенна ба уж. Цу тIа а къамага диллача республика кхычарех тийша уллаш хIама доалаш хилар чIоагIдара духьа, реакценеи империализманеи духьаларча къовсама духьа динза даргдоацаш а да из.

И. АНДРЕЕВ.
(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАХ

ПАРИЖ: ЦХЬОАГIО — ТОЛАМА ЛАРД

Къахьегама Франце вахара чухь йоккха событи яр укх кIирах Иври яхача болхлой бахача Парижа даькъа тIа хинна Еррпгьюкъарча къахьегама конфедераце 35-гIа съезд. Болхлой класса историна юкъерча лоархIамерча шин вехаца нийсъелар съезд — ВКТ Франце эггара йоккхагIеи лоархIамегIеи йолча цу профсоюзни объединене 70 шу дизарцеи Дерригдунен профсоюзий федераце (ВФП) 20 шу дизарцеи.

Цхьа эзари ах эзари делегатеи доазол дехьара ткъаь итт совгIа делегацеи дакъа а лоацаш хиннача цу съездо йийцар эггара актуальнегIа йола французски къахьегамхой проблемаш. Царех эггара лоархIамегIарьяр — болхлой класса цIоагIо IалашъелгеI цун боевой организаце — Еррнгьюкъарча къахьегама конфедераце мугIараш чIоагIделгеи. «ЦхьоагIо, — аьлар шийн доклада тIа ВКТ секретара Леон Мовэ, — пролетариато лоаттабеча къовсама толам бергболча керттерча хьалех цаI. Цхьаккха тайпа идеологически, политически, философски е дына наькъацарча йовзъашка вIашагIкъоасталургбац къахьегамхой, массанена а цхьатарра вахара эшаш дола юкъара хьашташ бахьан долаш цар къовсам лоаттабеча хана». Шоай хьашташ лорадар духьа цхьан фронтаца къовсам лоаттабу болхлоша, предприятей группаша. ХIаьта цкъаза промышленноста бIарччача доакъоша а, къахьегамхой моллагIча профсоюзни центрцара бале а. Ишта лоаттабеш хилча эффект йоккхагIа хул цар къовсамa, цо йиш хилийтай массехказза аьттув баккха — алапеш, пособеш лакхдайта, отпускаш яIахьяйта, пенсеш телара хьалаш тоадайта, н. кх. дI.

Бокхача лоархIаме да профсоюзнии демократическии бокъонаш шерьяр духьа, монополей доала доазув оттадайтар духьа лоаттабеча къовсамера гIулакхаш цхьоагIо йолаш леладар.

ВКТ съезде низ болаш йийкар Вьетнамеи Доминикански Республикан халкъашта духьалара США агресси сий дайнарг лаьрхIачеи империалистически гIаьрахол социаделга дIадийхачеи Франце къахьегамхой оаз.

ВАШИНГТОН: ОБЩЕСТВЕННОСТА САХЬУВЗ

Вашингтона авантюризмо чIоагIа эгIаз а юг, дорх а ю США доазонел арахьара меттел, Американа шийна чухьара а, общественность. Американски халкъа сахьувз, США доал деча гIозарашка хIанз керттера лоархIаш болча, дунен халкъашта юкъера хьал кхохкадара тIаберзабаьча наькъо цIенхашттарча зуламашка кхоачаве тарлуш хиларца дувзаденна.

Цунца дашха дезаш да къамийкортамукъален болам тоIабар духьа кхыча пачхаьалкхений чурча гIулакхашта юкъегIертара доктрина кхайкаьча правительства арахьарча политикана США чухьа еш йола критика тIа-тIа чIоагIлуш латташ хилар. ЛерттIа ла юлуш болча наха кхетаду, из тайпа денхар американски империализмага кхоачашдулург ца хилар.

«Гуччахьа аьлча, — язду У. Липпмана, — вай дIахьош бола арахьара политически никъ, нагахьа санна президента дешаш цIенхаштаи мадарреи кхетадича, пахаддаш ле...ча интервенцешта вай юкъеозалургдолаш ба. ГIулакх сенах латт аьлча, из латт: Вьетнам — цатоамаш лелха тарлуш йола Малхбоален Азера алхха ше цаI мара йоаца моттиг ца хиларах. Латински Америкера Доминикански Республика а алхха ше цаI мара йоаца моттиг хинна ца Iеш мо мара. Цул совгIа, кхы а африкански континент а майий... «ТIаккха дIахо хетт обозревателa:» Цхьан ханна масса Вьетнам а масса Доминикански Республика а лоаттаюлургья вай форда гIашлошта шоай тIахьожама кIал?».

Общественноста тIа-тIа чIоагIагIа сахьувзаш хилар къаьгга гуш да, университеташкарчеи колледжашкарчеи американски студенчества, профессораша лоаттабеча къовсамах. Берригача мехка голла дIакхестай студенчески манифестацей талгIи. Правительства лелаеча арахьарча политика наькъа критика еш йола митингаш, демонстрацеш, дискуссеш хилар мехка йоккхийча дешара заведенешка. Йоккха политически резонанс хьоайир дукха ха йоацаш Вашингтоне хиннача цу тайпарча дискуссе. Iалаьмате дукха викалаш тIаболаш яр из, хIана аьлча цига дакъа лоацаш вар мехкарча массе тайпа лакхерча дешара заведенешкара кхо эзар совгIа профессори студенти. Цу форуме паргIата бацар правительственни пропагандисташ. Интервенцейи агрессеи аьттув боахаш цар увттадаь корта боаца бахьанаш гучадаьхар дуккхача преподавателашеи студенташеи. «Мехка университеташкарча студенташа дIадех, — йоах ЮПИ агентства, — дунен халкъашта юкъерча кризисий районашка американски правительства лелаеча политикаца чIоагIа къовсабала а. хIаьта, нагахьа санна царна эш аьнна хеташ хуле, цунна духьалбовла а шоашта бокъо лулга».

Вашингтонерча бокхагIа болча чиновникашта правительства чакхъяккха аьнна тIайожаяь хиннача студентий «хьоанаш дилара» компанех хIанзалца хьахинна результат яц: официальни пропагандисташта тIагIерташ бар студенташ, уж къайла ца баьлча ца а буташ. Цу кампанена юкъеелар ФБР а (охранка) чурча кхерамзлен дешашта йола сенатски комисси а. ФБР директора Э. Гувера хьакхайкадир, студенчески болам гIаттар — «коммунистий карах» хинна гIулакх, хIаьта сенатски комиссе укх деношка тахка доладаьд из доаш итташ эзараш болча студенташеи профессорашеи дакъа а лоацаш бола протеста болам коммунисташа «хьоабаь» хилар дIахайтар духьа. Из я венна воаллача сенатора Маккарте а тIехьа лелаеш хинна къаьнара хIилла.

БОНН: ЧIОАГГIА ИЙШАР

Укх деношка цIенхаштта ийшар Бонно лелаю шантажеи кхерамийи политика: ФРГ-енеи Израилаи юкъе дипломатически гIулакхаш оттадара жоп луш Iарбий итт пачхаьалкхено — ОАР-а, Алжира, Ирака, Иордане, Йемена, Ливе, Кувейта, Сире, Саудовски Араве, Судана — хьакхайкадаьд Малхбузен Германецара дипломатически гIулакхаш шоаш хоададеш хилар.

Iарбий мехкашцарча гIулакхашка диллача моастагIал долаши неоколонизаторскии йола Бонна политика тоъал дIаьхеи зуламе да ала йиш йолаши дола истори долаш я. Малхбузен Германе доккха дакъа лоац Гаргарча Малхбоалене тIакхоххам оттабаран лоаттабараи тIаерзаяь йолча империалистически державай монитуляцешка. КIезигача лоархIамера дакъа дац империалисташа цу районерча къамийкортамукъален болама духьаларча къовсаме шоай герз санна лоархIаш йолча Израила шоай агрессивни планашта юкъера кхоачадер.

1960 шерре а дена къайлагIа соглашени яьй ФРГ правительства Израила юха ца лург самолеташи танкаши а юкъе йолаш дола Iалаьмате дукха герз тергдолаш. КъайлагIара соглашени гуча а яьнна, общественность эгIазъяхачул тIехьагIа, боннски политикаша сихбенна хьакхайкадир Израила телаш бола тIема гIирс юхасоцабергба аьнна. Израилаца баьча бартах дIахо пайда эца лаьрхIар Бонне Iарбий мехкаш унзардахар, боннски реваншисташта хьашт дола политика царна качйоллар духьа. хIаьта, белгтала аьлча, Германски Демократически Республикаша дика гIулакхаш леладара цу пачхаьалкхенашта новкъарле яр духьа.

Iарбий пачхаьалкхений правительстваш кхерамашта дIакараяха ца тигачул тIехьагIа, боннски милитаристаша, хам бац шун яхаш санна, Израила реакционни гIозарашцара барт-цхьоагIон гIулакхаш чIоагIдара тIаберзабаь никъ лаьцар тIема, политически, экономически даькъе. Циггара хьадоагIаш да шинна а мехка юкъе дипломатически гIулакхаш оттадар а.

Цу акцел хьалхагIа Iарбий мехкаш вIашагIдаха гIийртабар. Гаргарча Малхбоален Мехкашка гIолла лелаш бар Малхбузен Германе эмиссараш, цхьабакъда, цар дихьача гIулакхашка саг Iехавуваланзар. Цу хьакъехьа тешал деш да, Израилаца дипломатически гIулакхаш оттадаь далларца хинна. Боннана вIалла аьттув боацаш йола «цепной реакци».

10 мехко ФРГ-ецара гIулакхаш хоададар «хургда аьнна хийттача тайпара нийсденна гIулакх да» ала гIерташ хIанз малхбузенгермански кепа йоазон цхьадола дакъа дале а, бакъдараша йоах, цу тайпара чIоагIа контрудар хургья аьнна хеташ бацар Бонне. хIаьта «Генераль-анцейгер» яхача газето «дунен халкъашта юкъерча арене геттара чIоагIа эшар» лоархI цунах. Цу гIулакхо дIахо а Гаргарча Малхбоаленера ФРГ политически дипломатически позицеш толхае тарлуш да.

АНКАРА: ДИКА БЕЛГАЛО ЙОЛА ГIУЛАКХ

Советски Союзаи Турценеи юкъерча гIулакхеша — цар хIанзарча хьалой дегIаахара перспективашеи — укх кIирах общественноста уйла чIоагIа тIаэзай СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко Анкаре вахарца дувзадейна. Из ткъаь итт шера эггара хьалха кхыча мехкашцарча гIулакхий советски министро Турце яь официальни визит я. Дувцачох шакхе а оагIув дика кхетача хьалашка дIа-юха дагабаьлар, хIаьта шинна а мехка юкъера гIулакхаш тоадалар шоашта дезаш хилар, хьакхайкадир шинна а оагIоно.

ХIанзарча хьалашка СССР-ан Турценеи юкъера гIулакхаш тоадалара перспективай мах беча хана уж дикаца чакхдоахаргхилара ше тешаш хилар хьахойт турецки кепа йоазоно. «ВIашкадахкара дола бахьанаш хетачул дукхагIа да, — язду «Улус» яхача газето, — уж дукхагIа да лерхIачул, хIаьта цар машара гIулакха новкъостал а дергда». Цу тайпара уйла йолаш дувц «турецко-советски гаргало вахаро хьалхадоахача хувцамех цаI лархIанза ярг ца хилар» белгалдоахача «Джумхуриет» яхача газето.

Советски Союзаи Турценеи юкъерча гIулакхий хIанзарча хана белгалдоаккх дикача лоалахой гIулакхаш юхаотта долалуш хилар. Ишта лархIа деза лоаллахарча шин пачхаьалкхен викалашта юкъера къаьстта контакташ юхаметтаоттаяр а. Дагадохийттаргда вай, укх тIеххьарча шерашка Советски Союзе тоъал лакхерча викалех латта турецки делегацеш хинна хилар — парламентареши экономически эксперташи. ДIадаха шу чакхдоаллаш визитаца вера цу хана хинна турецки кхыча мехкашцарча гIулакхий министр Эркин.

Шинна а мехка юкъера гIулакхаш массе оагIорахьара тоадара бокхача лоархIаме хилар соахка январь бетта СССР Лакхехьарча Совета делегаци Турце яхарах. ХIанз санна, цу хана а, шинна а оагIорахьара хьакхайкадир Советски Союзаи Турценеи юкъера В. И. Лениней Комаль Ататюркеи лард елла дола дикача лоалахой доттагIал юхаметтаоттадар ловш шоаш хилар.

И. ЛАПИЦКИЙ.
(ТАСС).

АМЕРИКАНСКИ «РЕКОРДАШ»

НЬЮ-ЙОРК, 22 май. (ТАСС). 1964 шера расови дискриминацена духьаларча протеста демонстраце дакъа лацарах е соахна тIайийца граждански бокъоний хьакъехьара закон практике кхоачашмишта ду хьажа гIортарах 13.409 саг лаьцав США — 1963 шерарчул 28 процент дукхагIа, аьнна хоам бир кхыча бесса цIока долча наьха прогресса новкъостал деча къаман ассоциаце.

ДЕЛИ, 22 май. (ТАСС). Инде официальни викало корреспонденташка хоам бир, премьер-министра Шастре кабинета членашка дIайийцай Советски Союза кулгалхошца хиннача ший беседай результаташ. Шастре хьааьлар, СССР-е ше вахарах шинна а мехка юкъера доттагIлен гIулакхаш дIахо чIоагIдара пайда баргхилар.

Премьер-министра иштта хоам бир, советски кулгалхошеи халкъон шийна яь прием цIенача дег тIареи доттагIалцеи хинна хиларах.

ПИСАТЕЛА СИЙНА

Прозаик, драматург, поэт вола Бадуев СаIид вовзаш а везаш ва. Цун говзамеча йоазошта юкъе дукха я дIаяхача ширача замах юхедисача зуламерча гIулакхашта духьала язъяь произведенеш.

ХIанз а тIехьа вай театра репертуараца я цо язъяь «ПаьтIамат» яха драма.

...БIаьстан маьлхо сийрда даькха дар дIадаха шоатта ди. Дукха адам гулденнадар Бадуев ваьхачеи болх баьчеи Московски улицагIа № 8 йолча цIен юхе. Укхаза бар Нохч-ГIалгIай республика писателаш, партийни, комсомольски организацешкара викалаш, интеллегенци, городе...рча школашкара дешархой, хьехархой, студенташ.

Нохч-ГIалгIай гIорваьннача писатела Бадуев СаIида сийна мемориальни доска оттадара хетаяь митинг хьайийлар парте Ленински райкома секретара нов. Надирова. Цо дийцар писатела вахарахи нохч-гIалгIай халкъа культура айеш цо баьча творчески балхахи лаьца.

Оркестр а локхаш Iохийцар мемориальни досклана тIа кхелла кIай гата. Цу тIа латт дошоча алапаща яздаь: «1929—1938 шерашка укх цIагIа вахаш а болх беш а хиннав нохчий советски художественни литературана лард елла писатель СаIид Сулейманович Бадуев».

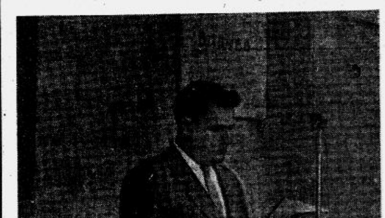
Гулбеннарий дог тохадолийташ къамаьл дир Нохч-ГIалгIайчен писателий Союза правлене председатела Ахматова Раисас.

Вицлургвац из халкъа. Дуккхача хана яхаргья Бадуева произведенеш. Коммунистически мировоззрени а исторически оптимизма уйла а йолаш, керда общество хьалъергйола къона тIехье кхеяра вай писателаша дика книжкаш язйойя, из дикагIа дола чурт да Бадуевна, йоахар цул тIехьагIа трибуна тIа ваьннача культура Министерства министра нов. Татаева.

Митинг чакхйоаллаш Нохч-ГIалгIай педагогически института студентий цIерах къамал дир студента Баймурадов Жамирзас.

Цул тIехьагIа цахаддаш детташ тIоараш а долаш, Грознерча № 22 йолча школа 9-ча классерча дешархоша зизаш делар укхаза баьхкача писатела сесага, йиший-на, вешийна.

Т. АРЧАКОВ.

ТIЕХХЬАРА ГУРГАЛ

№ 15 йолча лоаман — кхалнаьха интернате пхе шера дийша юххьанца арахецача 11-ча классашкарча дешархошта хетаяь линейка хилар интерната коа.

Ше долчул кхы а хозагIа, сийрдагIа хетар 11-ча классашкарча вайнаьха мехкарашта, сийрда малх а хьежаш дена 22-ча мая бIаьстан ди.

Выпускникашта хетаяь торжественни линейка хьайийлар 9-ча «Б» классерча Магомадова Зарас.

Дешара шу чакхдаларца уж даькъал а бувцаш экзаменаш дика дIаяла каяйла, аьнна, выпускникашта ловца баьнкхар интерната директора Магомадова Фариза Вагаповас. Цо дийцар дешарца хиннача халонех. Цхьабакъда, лаьрхIа никъ хьа а лаьца дIахо шоай хьаькъалца шоай вахара вIаштIехьдаккха эттача дукха халонаш нийслургья шоана, хьехархошца даим бувзам лоаттабелаш, дага дувлаш хилалаш, аьнна хьехар дир педагога ший дешархошта.

ХIара дешара шу чакх массазза доала иштта безаме вIашагIкхетар дика традицеш хинна дIаэттад шун интернате.

Шоай гаханара иразера берал. бIаьстан зиза санна хоза тоаденна машарера сийрда вахар бахьан шоай даьша ноаноша лоаттабаь къовсам бицбалийта йиш яц. Вай дIахо дебаде деза цар сийлен дика гIулакхаш. Сийрдача кхоанега бода никъ даькъал а бувцаш, дега тIара ловца баьнкхар нов. Муталибова ший къамаьл йистедоалаш.

Дешара шу чакх а даьккха лакхарча отметкашца экзаменашта накъа бахкарца 9-ча, 10-ча классашкарча дешархоша а даькъал бийцар шоай бокхагIа бола йижарий.

Из ди дицлургдоацаш Iадика ювцаш вальс лекхар, Хачлаева Зоя «У порога» яха стихотворени йийшар.

ЦIе знамя бе а йоаллаш шоай йижарий даькъал бе баьхкар 6-ча классашкара пионераш. ДIа а хьа а эцаш стихотворенеш йийшар цар.

Дийша баьннача 47 дешархочун цIерагIа хьехархоштеи дирекценеи баркал а оалаш, сапаргIагача вахаре вуга шоай наькъа такилг сийрдо даьккха хьехархой, цар къахьегам, шоашта енна дега йIовхал цIаккха йицлург ца хиларах дош делар дешархочо Висханова Светас.

Укх дешара шера тIеххьара гургал тоха бокъо елар ялхлагIча классерча эггара зIамагIа йолча дешаркочоа К. Садулаевайна.

Митинг чакхйолаш хьехархой къахьегамах лаьца къамаьл дир торжественни линейка дIайихьача Магомадова Зарас.

А. МИКАИЛОВ.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ—США ТОХКАМАШ ДУ ПОЛИГОН

Малхбузехьарча прессо Къулбехьен Вьетнамах каст-каста оал «США испытательни полигон я» аьле. Из обозревателаша бокъонца оттадеш дола сурт хинна Iац. Цу терминю тоъал нийса хьахьокх американски правительстван Пентагонон цу боккха боацача дукха гIайгIаш тIакхаьчача мехка кхоачадеш дола дакъа.

Вашингтонерча шийн корреспондента статья кепа теха араьккхай «Дейли экспресс» яхача английски газето керте даь белгалдоалаш йоазув а долаш — «Керда герз» тахкара йола вьетнамски лаборатори». Газето белгалдоаккх, хIанз ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме тохкаш электрически двигатель а боаллаш йола «Вулкан» яха ялх юхь йола сихха-сихха кхувса йоккхий топаш, «Клейнор» яха гIашлошта духьалара минаш, гаргаш лелхача бомбашта меттел сигалара чукхувса тIаьскаш чулоахка «Лейзи дог» яха канистраш, «Хок» яха зенитни ракета, «Армалат» яха яйга топ хилар. Укхаза тохк герзах йизача дукхача вертолеташа тIема техника шоашца а йолаш болча салтий бIаьрчча батальонаш духхьал противника позицеш йолчча Iойоссаеча хана «лаьчо санна хIама тохара» тактика.

Вьетнамски лаьттах Пентагона испытательни полигон хинна хилар къайла хьоц американски прессо а. Масала, Вьетнамерча тIем тIа эггара хьалха кхувса доладаьд массехк шу хьалхагIа мара доацаш ВIашагIкхийттача Штаташа хьадаь герз аьна Вашингтонерча ший корреспондента баь хоам дIабоаржабаьб АП агентства.

Пентагонерча инаралашта хетачох, Вьетнаме Iоаяь опыт къамийкортамукъален болама духьала къиза низаш данза даргдоацаш моттигаш нийслуча дунен кхыча доакъошка а пайда эца мегаргболаш я. Шийн джунглешца, ушалашца, лоамий довкъошца Къулбехьен Вьетнам санна йола тIемаш латта моттигаш караерзаяр американски военщинана чIоагIа лоархIаме да, хIана аьлча, ужжамо дола Iалама хьалаш нийсдала тарлу Къулба-Малхбоален Азе кхыча районашка, экваториальни Африке, Къулбехьен Америке.

ХIанз шийн къулбехьен вьетнамски «Полигонах» шеррача масштабашка пайда эц американски военщино дохьаж доаллен ала лелхеи веществаш а юкъейоахаш беча химически тIема опыт караерзаяра. Ший хезача американски публицисто А. Ф. Стоуна, ВашагIкхийттача Штаташа леладеча зуламашта раьза а воацаш, яздаьд: «Вай наха а вай герзаца кийчдеш долча бIунаша а, напалмаца юрташ йоагаеш латта дукха ха я, хIаьта хIанз дийна боллашехьа а нах боагабеш йола фосфорни бомбаш чуетта доладеннад вай».

ТIом хьашт долча американски инаралашта хетачох, «вьетнамски испытательни полигона» лоархIам сенах латт аьлча, из латт, герза массе а тайпаш, лелхеи химически веществаш укхаза тохк дийнача хьежоргашта — партизанашта етташ. Афро-азиатски халкъаш Пентагона «опыташта» йола материал санна лархIаро а хIаьта иштта атомни дубинка лестаяро а американски империализм дерригача дунен тIа дукхагIа дегаза а йоаккх, гоам а ю. Из хилар кхераш шоаш хилар дувц пхьалолча ВIашагIкхийттача Штатий газеташа. Масала, «Крисчен сайенс монитор» яхача газето хьакхайкаду, Вьетнамера США политика Азеи Африкан халкъаша уж халкъаш американцаша ца лоархIилга бокъонца бакъдеш хилар санна тIаэцаргйолга.

Ала хIама дац, нийса деш мукIарло да!

Л. ДЕМИН.
(АПН).

БЕЗАМ ХУДОЖНИКА, ЛОIАМ САЛТЕЧУН

А. КОРНЕЙЧУКА — 60 ШУ

Вадим СОБКО,
украински писатель.

Дукха пьесаш язъяьй Александр Корнейчука, царна юкъе хиннай дерригача дунен тIа чакхъяьнна произведенеш, хиннай царна юкъе кIезигагIа яьржараш а, цхьабакъда, цу массане а чулоацам цаI ба: уж я массаза а массанахьа а коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме эггара хьалхарча юхьига тIа латта пьесаш. Уж я пьесаш къовсамхой.

1.

Царех цхьаярий дунен чу дукха яха кхел хиннаяц, нагахьа санна, хиннаяле а, цхьан е шин шера мара, цхьабакъда, цар бокъонца шоай гIулакх ду, кхыметтел цу дIаьха доацача вахаро а сцена тIа ют советски искусства историна юкъера ший лар.

Цу тайпара яр, масала, «Фронт» яха пьеса, сона хетачох, эггара дикагIча оагIорахьара, доккхача маIанца аьлча ирен публистически йола, дикагIча советски сатирически пьесех цаI.

Сона йира из пьеса шовзткъе шоллагIча шера гурахьа армейски театра сцена тIа. Цу хана ланза яр сталинградски котало, цу хана Дарьяльски чIожах чутоIадаь доахкар вай, цу хана цхьанна а хIамо хьоахададацар гитлеровцаш цхьатарра тIемаца хIалакбе болабенна хилар. ЗIамигача, карахьенха хьаьча сцена тIа оттаьяр «Фронт». Цу спектакле санна чIоагIа иззамо безам тIабодаш этта сатем цIаккха а хобаланза вар со. Из бар урса дитта тIа гIолла водача сага холуш хинна сатем. «Фронт» денало цецвоаккхар. Укхаза дар тIом болабеннача хьалхарча деношка вай аьттув ца боалийташ хинна дуккха бахьанаш кхетадеш хилар. Укхаза яр юха дIайолаьчун майрал а драматурга башха-дика говзал а.

ХIаьта сона тIехдаьнна доккхача къонахчала, майрала, фронте бIухошца оагIув а болаш летаргхиларах догтийша хилара хьокхам болаш юсаргья «фронт» массаза а.

2.

Цунна нийса дагадодагIаш цхьаькха да. Шевченко цIерах дола Харьковски театр. Ткъаь кхойталагIа шу. Сцена тIа миноносца морякаша тIеххьара лаьрххIа дулл шоай кема, цIена долаш из форда дIадалар духьа. БIаргашта бIаргагуш чакхъяьлар эскадра леш хьахьокха тамашийна йоккха эпопея.

Из пьеса кхы тайпа план йолаш, шера а йоккха а я, Iалаьмате йоккха форда талгIи санна, революце йоккхийча уйлаех а йоккхийча проблемаех а йизза йола. Матроса Гайдая шеко а комиссара Оксана болата лоIам а отт вайна хьалхашка, хIаьта уж вIашдухьалъоттарах ший безамца бочалца, бирсача динза ца доалъчунца хьахул революце доккха бакъдар.

Цхьан хана ткъаь итталагIча шера дикагIа йолча советски пьесана кхайкаьча Еррнгсоюзни конкурсе преми хьожаьяр цу драмана, цул тIехьагIа дена ткъаь итт шу совгIа ха яьннай. хIаьта «Эскадра ялар» хIанз а тIехьа уйттаеш я вай сценаш тIа. Из я шеко йоацаш йола советски драматурге дошо гаиз, цун цIаккха а йовргйоацача сийлен дуккхача оагIонех цаI.

Цу драмана тIеххьа гучаьялар цхьаькха пьеса. ЧIоагIа хьаькъал, сагал, эздел долаш волча доктора Платон Кречета советски наькха хьаькъалаши дегаши шийгахьа даьха хIанз массехк итташ шераш дизад. Ше везаволийт цо бокъонца йолча гуманистически идеалашта мутIахьа хиларца, цунга бала хилча, зрителашка бала хул, цунга гIайгIа хилча, зрителашка гIайгIа хул.

Цу пьеса тIа яр Корнейчука творчествана юкъе даим керттера а хинна дIаэтта уйла: долла хIама сага, лаьтта тIа цхьаккха бала бац, цхьаккха хало яц сага ираз бахьан долаш ла мегаргйоацаш.

3.

Цул тIехьагIа цунна тIеххьа араяьлар «Багдан Хмельницкий» яха йоккха исторически полотно — украински халкъа дIаяхача исторически заманцара драма. Корнейчука вIаштIехьдаьлар чоалханера а дуккхача хьале ше шийна духьал йола а халкъа баьчча, Украинеи России вIашагIтехача, эггара хьалхагIа «бIаьшерешка цхьана» аьнна эларца шин халкъа дегIаахара бIарччача исторически замал хьалхадаьккха белгалдаьккхача Гетмана Багдана характер хьае.

Из драма вIалла тара а яц Корнейчука хьалхагIа мел язъяьрашта. Цунах хоалу истори тохкаш кIоаргга чувахача а из ший тайпара бIаргадайначеи кхетадаьчеи Iилмахочун йоккха говзал. Цу тIа гучаювл бIарччача халкъий кхелаш къестаелга дилла хиннача наьха йоккхий, шекспировски характераш. Цу тIа язъяьй дьяковнеи Тур яхача казакеи; Даьхен ираз бахьан долаш бов а денал гойта а кийча болча наьха башха-дика образаш. Из драма езаш тIанйца хилар бокъонца сенах латт аьлча, из латт, драматурга ший еррига уйла чIоагIа безам тIабодаши драматургически аьттув болаши йолча Богдана образа тIа ца йохийташ, цунна лалла цул кIезигагIа, йоацаш кхыметтел цул дукхагIа а, белгалйоалаш хила мегаш йола халкъа образаш хьаяь хиларах. Украински Росси вIашагIтохара исторически акт духхьал цудухьа алхха баьччий гIулакх долчара дIа а яьнна, са ца даьхача даргдоацаш мо мара, дерригача халкъа хиланза даргдоаца, дерригача халкъа гIулакх а хинна дIаэттар.

4.

Ший творчески хьинар дуккха дIаденнад Корнейчука вай ханарча сага образ хьаяра. Къаьстта а дика вIашгIехьъяьлар цун уж «Украина аренашка» яхача комеде тIа, вай драматурги «колхозни тема» оалаш яр, дегIаахар белгалдаьккха, хIанз а тIехьа белгалдоахаш а йола пьеса.

Тамашийна кхел йолаш я из пьеса. ТIом хьалехьа язъяь хинна из вай сценашка бокъонца дIааральлар вай котдаьнначул тIехьагIа.

Чеснокеи Галушкаи керттера дов — из да из вай заман керттера дов а, хьалха латтачои тIехьадисачоаи юкъера къовсам, кердадар бахьан долаш къовсам лоаттабераштеи «саийна вахар» дезараштеи юкъера, коммунизм бахьан долаш ковсам лоаттабераштеи шоай киса бахьан долаш «къовсам лоаттабераштеи» юкъера къовсам. Эггара хьалхагIа бIарга а дайна из дов сцена тIа хьахьекхар Корнейчука, хIаьта цунах цун йоккха заслуга а йоалл.

Хетаргахьа, цу пьеса тIа санна къаьгга, цхьаннахьа а сийрдаьнна яц тамашийна украински юмор. Халкъа характераш, халкъа мотт кIоаргга бовзаро, сакъердамерча, моллагIча бегашта духьала юха бег бе ховш, метта ира долча украински халкъа дег чу валаро драматургага торо хилийтар геттара бе-бе йола комедийни ши образ пьеса юкъмоттиге оттае, цунга торо хилийтар вай ханара цIенхашттагIара дешаши проблемаши комеде средствашца къоастае.

Цхьабакъда, драматургана дагайоаллар хIанзарча юртара тема хинна Iац. Франко цIерахча театра сцена тIа хьааравоал Макар Дубрава — Амвросий Бучма къаьнара топа пхо чакхбаьнна йола ший вIнй ватник бе а йоаллаш. Меттахьа ца хьовш дIаэтта латташ минут, шиъ, кхоъ йокк цо, йист ца хулаш, са къайла багIа залера бараш, селлара дукха драматически башха-дика материал еннай царна авторо. Кхыметтел цу тайпара, ца хеззача тайпара йIаьха сцена тIара пауза а мегаш хулаш, селлара йоккхий халонаши трагедеши я цо тIехьашкахьа йитараш. Из-м болхлоех йола тIом дIабаьнначул тIехьагIа хьатIадаьхкача халача шерий хьакъехьара дохадаь хинна ший цIа вай котдаьнначул тIехьагIа юхаметтоттаданза ца доалаш хиннача, котдаьнначa халкъа халача кхелах дувцаш йола пьеса я.

ХIаьта цул тIехьагIа йоагIа, вIалла дага а ца хинна цун вокх пьесашта вIалла тара йоаца, вай деношкарча художник сийлахьбоккхачеи бехктокхамерчеи лоархIама хьакъехьара, цхьаккха дика хIанз а дIайов ца тугача тIемалрий хьакъехьара, тIема ханарча наьха халача кхелах йола «Дневника тIара оагIув» яха драма.

«Поэт дунен чухь а говзанч хургвола гIулакх де деза...» — Маяковски уж дешаш массаза а дег чу ух сона. Александр Корнейчукеи цун вахареи аз уйла еча хана. Цун творчества керттера тема мугIарера саг дукха везар, циггарча балай, дикахетарий, гIайгIай терко еш хилар писатела вахарех хьагуш да, цу тIа а, хетаргахьа, эггара гуманистически формехьа а гуш.

Адамашта машар эш. Из уйла дег чу йолаш йоаккх шоаш мел йоаккха ха дунен тIа дог цIена долаш мел болча наха. Машар бахьан долаш къовсам лоаттаберий боккхача, дерригача халкъа боламо чулаьцаб вай планета тIара дуккха миллионаш бола нах. ХIаьта ший беррига безам, ший дега еррига йIовхал дIаеннай Александр Корнейчука вай ханара из сийлахь-боккха болам дегIабоалабара.

Тайп-тайпара нах ба машар бахьан долаш къовсам лоаттаберий болама юкъебахараш. Царех дукхагIа бараш коммунистически уйлаш вIалла хьаллоацаш а бац. Цхьабакъда цу массанена а хов. Лаьтта яхаш планета цаI мара йоацилгеи массане а цу тIа ваха везилга барт тайна дахача нийсхон гуманни способаш лаха езилгеи.

Цу наха лалла болх бе геттара хала дад, хIаьта чIоагIа сакъердаме долчоа тара а да. Уж хабарахтешац, цхьабакъда, царна геттара дика холу кхыметтел хьаалаьа йиса а дег тIара уйлаш. ХIаьта духхьал уж уйлаш, советски халкъа сийлахь-йоккхача коталонаша, машар бахьан долаш цо лоаттабеча къовсаме дег чу йоссаяь уйла цхьанегара а юхалург еха езаш вац Корнейчук.

Цкъаза цу къовсаме нийса аьнача деша дукхагIа дулу йоккхийча докладаштачул. ХIаьта вайна массанена а дагадоагIаш мадий Корнейчука укх тайпара дешаш: «Кхыча мехкашка, оаха хIама юхедитадац тхоай кашаел совгIа. Цу дешаша хьалгIоттайир машара тIехьа латтарий венски форум, пхийтта минута тIоараш деттийтар. Из театрера совдар а доацаш, чIоагIа лоархIамера дуккхача хIамай уйла яйташ йола вай ханара факт я.

(АПН).

В.-Г. З. ЦИЦКИЕВ

1965 шера 24 мае кхелхав Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета переселенеи оргнабореи отдела заведующи Цицкиев Зовле Висан-Гири.

В.-Г. З. Цицкиев ваьв 1903 шера Къилбаседа-ХIирий АССР Дальхача-къух. 1923 шера дена 1930 шерага кхаччалца Советски Эскара мугIарашка хиннав. Эскаре гIулакх даь ваьнначул тIехьагIа 1944 шерага кхаччалца бехктокхамерча партийни советски балхаш тIа хиннав из, парте Наьсарен райкома хьалхара секретарь, Ачалкхе райисполкома председатель. СССР Наркомзага Нохч-ГIалгIай АССР-е гIолларча уполномочене заместитель волаш. 1960 шера дена В.-Г. З. Цицкиев — Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета переселенеи оргнабореи отдела заведующи.

В.-Г. З. Цицкиев виц ца луш дуккхача хана тха дегашка латтаргва.

Новкъостий группа.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02533. Заказ № 3018.